KUŘE ~~*MELANCHOLIK*~~

~~Dětský román ještě s jinými zřeteli~~

Osudy *nás všech* jsou jednotny.
A my *všichni~~:~~ jsme*: lidé i němá
tvář i mrtvá hmota…

Za časného jitra vyšlo z velkého kamenného domu při silnici košilaté děcko a posadilo se na bobek na můstku přes příkop mezi silnicí a stavením položeném.

Vyšedši ze stavení, ~~nezastavovalo~~nezastavilo se, neotálelo nějak, aby ~~pak~~ teprv pak snad tam usedlo, jako by to činilo mimovolně; nýbrž vyšedši ze stavení, šlo zrovna a nikam se neohlédajíc ~~se nikam~~ na ten můstek, jako by si bylo vědomo, co chce, a ~~jako by~~ plán k tomu mělo dřív již hotový.

Posadilo se zvolna, zamyšleně. Ručinky kypící růžovým masem nechalo volně viseti dolů, takže obrácenýma dlaněma lehce se dotýkaly zvlhlé země~~; celé~~. Celé ostatní tělíčko ~~ukryla~~ ~~pak~~kryla sněhobílá košilka. Jen hlava dítěte, z ~~vroubkovaného~~krajkového límečku vynikajíc, vypadala ~~na~~v něm jako čerstvě utrhnuté jablko na ozdobném talířku.

Zadívalo se děcko před sebe jasně modrýma očkama, plnýma ještě snivosti od nedávného spaní~~;~~: ale nezadívalo se na určitý předmět, kupříkladu na ~~povívající~~rozvitou střemchu vedle v zahradě, ~~jež~~ mimoděk každý pohled ~~přivábila~~přivábující, nebo na kvičící housata za moudrou husou právě přes silnici se beroucí, nebo na starého kocoura poťouchle své ~~žluté~~ zřítelnice na to hejno šířícího; nikoliv, to dítě zadívalo se do neurčita v daleký prostor, neboť uvažovalo.

Za tou příčinou bylo vlastně vyšlo ven, jakousi vnitřní potřebou puzeno.

Mělo si v hlavě srovnati dvě novosti. Totiž co je to, že dnes jeho maminka, táž, co ještě včera tiskla je dlouho a ~~neustupně~~neústupně k svým prsoum a přitom líbala je rtoma~~, jež~~ (dítěti připadaly nezvykle zmodralé a zvadlé~~,~~) tak neunavně, tak horečně, ~~že~~až mu to již bylo skoro nepříjemné; táž, co udělala mu na čelo křížek, a nato popadnuvši oběma rukama s vyniklými lokty a prsty strašně dlouhými jeho hlavu, zahleděla se mu do očí tak podivně a nezvykle, jaksi divě a hltavě, že ~~dítě~~ono mimoděk ohlédlo se jinam (zajišťujíc se tak bezpochyby pro případ, kdyby mělo vzejíti z toho pohledu něco jemu nějakým způsobem hrozivého); táž, ~~co~~jež padla pak zpátky do peřin se ztlumeným štkáním, ~~jež~~co rovněž ~~dítěti~~ se mu nelíbilo,

jako nelíbilo se mu vůbec všechno její počínání v posledním čase, co nechodila, co jen ležela, pořád naříkala a těžce vzdychala a co k nim chodil ten ~~vousatý~~ přísný pán v šedých vousech s brejlemi a s holí a s psem; – co tedy je to, že dnes jeho maminka nalezla se ráno na posteli s rozevřenými rty, s vytřeštěnýma očima, žlutá ~~pak~~ v obličeji jako vosk~~, jímž nedávno~~ (jakým donedávna potírala nitě, když spravovala jeho kalhotky~~,~~) a studená jako led, co jí ještě včera přikládali na život. Řekli mu ovšem: hle, umřela ti maminka, ale ono pranic tomu nerozumělo; opětovalo si sic pomalu a pozorně, jako by záleželo na správném vyříkání: umřela mně maminka, ale v čem by to záleželo ještě jinak, mimo ty příznaky ráno na ní shledané, to pořád nechápalo. Bylo mu ale při všem divno, že děvečky, zvlášť stará Katla~~, co je~~ (ta pochovala vždycky ~~chovala,~~ i tehdáž, když to již ~~každý jiný~~všichni ostatní odepřeli~~,~~), tolik ~~brečely~~plakaly, poklekaly jako blázni k loži jeho maminky a ruce jí o přetrž líbaly. (Ty ruce, když ~~je pustily~~byly puštěny, zaklátily se několikrát podle postele a pak ~~zůstaly~~ nehybně ~~viseti~~uvisly jako závaží.) Bůhví, co se to dálo –

To bylo to jedno, o čem děcko na můstku mělo co přemítati…

Ale skoro ještě podivnější a jistě zábavnější než celá ta událost s maminkou ~~zdála~~zdály se mu ~~událost~~věci s chocholatou slepicí, co na sklepě v proutěném košíku, v šeru a v samotě seděla ~~po~~již několik neděl jako zařezaná, hledíc moudře a rozšafně ~~hledíc~~ před sebe a jen očima pomrkujíc, když se někdo přiblížil ~~(dřív~~. Jak byla by ~~hned~~jindy s rámusem utekla~~).~~! Říkali ~~o ní~~, to že sedí na vejcích. A mnohdy děcko ze zvědavosti, když přemohlo strach, si také pod ni sáhlo po příkladu staré Katly, když ohledávala vejce. Nuže, ta slepice chocholačka dnes, to samé ráno, co se stal ten případ s maminkou, vyhrnula se z košíku ze sklepa s hejnem žluťoučkých, drobounkých kuřátek~~, a~~. A dělala při tom takový rámus, tak ~~divně~~divě si počínala, že to bylo slyšeti po celém stavení; a na každého byla by hned vzlétla~~; hned~~. Hned na první ráz vrhla se na ohromného domácího hafana, jenž ke kuřátkům po dobrácku jal se čuchati, takže schlípiv ohon utekl až za stodolu. Co je to tedy, že včera to byla ještě vejce, jak ~~si samo sáhlo~~samo mělo příležitost se přesvědčiti, sahajíc pod slepici, a dnes je z toho těchto třináct ptáčků, co již sami běhají, sami klovají a típají tak milounce. Nepamatujíc se, že by se něco podobného u nich kdy přihodilo, tím více žaslo nad tím děcko. – ~~A teď~~Teď jsou právě kdesi na zahradě, jest je slyšeti až sem na můstek…

Teda k nim tam šveholícím, z nastalého právě života se radujícím kuřátkům a k té tam mrtvé, němé, z života vystouplé mamince zalétala mysl dětská, když sedělo na můstku~~. Brzo~~ s očima upřenýma kamsi v dálavu… A brzo se dítě zabývalo výhradně jen kuřátky, počítajíc je v duchu a skrytě jimi se potěšujíc~~,~~ – brzo zas výhradně jen maminkou, probírajíc znova jednotlivé příznaky, jež zpozorovalo a jež ~~provázely~~tvořily to, o čem lidé řekli~~, že:~~ umřela…

Bylo jarní jitro. A slunce, plné ranní svěžesti, rozráženo střemchou ~~o~~v mžící poprach liliové, ještě nezežloutlé záře, osvětlovalo dětskou dumavou hlavinku, tu tvář ne sic krásnou, ale význačnou dětskou vroucností, ta očinka modrá ~~do záhad svých~~v záhady své duše se pnoucí, ty vlásky bledé, přikudrnatělé – všemu tomu ~~jasu~~ dodávajíc jasu a jemné svěžesti.
~~Sešinuvši~~Sešinujíc se ~~pak zároveň~~i na košilku, ~~takže~~která jaksi bíle zaplála, vybíhala skvělá ranní zář daleko přes silnici~~: zde ustavila~~. Ustavila se tu v oslnivá ohniska na kalužích, zbylých od posledního deště – a nad kalužemi pokuřovala řídká neustálená pára. Zevšad ~~pak~~ řinul se zpěv sedmihláska, jaksi neodlučný, spjatý s jarním jitrem.
Najednou zvuk jiný – rokotivý~~, oddaný~~ hlas zvonku, tak jasný, jako by byl ~~taktéž~~ přiléhavou a pouze jinak zpodobenou součástí dnešního jitra, jež nějak nutně ale doplňoval, vyzněl z malé vížky kostela. Byl to umíráček; avšak zněl tak mile a radostně, že se tomu děcko neobyčejně zaradovalo. Zaujaly je ty třpytné zvuky, zatleskalo ručinkama i vzhůru jalo se povyskakovati, hlavinkou na strany kývati; tvářinky jeho zarděly se při tom jako květ polního máku~~;~~ a košilka shrnula se mu nad kolínka. A zapomnělo v tu chvíli docela na mrtvou maminku i na živá kuřátka.
Zvuky umíráčku zněly dlouho~~,;~~ ve dvou přestávkách, na důkaz, že to umřel někdo z majetných. Když náhle ~~pronikavě~~přerývaně zatřepetavše ~~umlkly~~zmlkly, bylo hned smutněji; zachybělo něco, nač právě si smysly uvykly. – Domodlivši se s umíráčkem, přibelhala se ze silnice k dítěti nějaká stařenka: ~~—~~„Nebožátko~~,~~“ pravila, „sám pánbůh si tě vem ~~teď~~ do ochrany, až ti přijde jiná~~.~~“ Odhrnujíc si pak z uslzených očí bílou vtíravou kadeř a kašlajíc zle, belhala se dále. Leč děcko jí neporozuměvši, pokrčilo jen nevrle ramínky, jako činíváme při všem, čemu nerozumíme~~…~~. –
Zatím jitro, stávajíc se dnem, ztrácelo cosi ze své svěžesti. Slunce vystouplo značně nad střemchu a ~~na~~ v celý kraj zalehlo ~~hned již~~ zežloutlými, palčivými paprsky~~, pominula~~. Pominula dosavadní lepá, světelná hra a jednotvárná teplá bělost všechno objala. Rosa, jíž před chvilkou všechno bylo oslněno, slila se v jednotlivé velké krůpěje, a ty jakkoliv svítily, nebyly již tak pěkné, čerstvé a něžné, jako když prve byly rozestřeny v ten šedavý mživý nátěr. Sedmihlásek již také nezpíval; jako by zvuky umíráčku dřív překonán teď se rozmrzel. A vůbec všecko nabývalo rázu zcela všedního, ~~již~~ psi začali se na silnici práti, začali jezditi břichatí valaši s fůrami hnoje a baráčnice naproti začala rozvěšovati prádlo po plotě~~…~~, s kýmsi do síně se vadíc.
Děcko raději vrátilo se do domu. Chtělo se mu změny. Pak také ještě nesnídalo, zachtělo se mu tudíž kávy s nadrobeným rohlíkem. Neb přece nebude se nikdo domýšleti, že takové

případy jako dnešní mohly by býti nějakou pohnutkou, aby ono ~~děcko~~ nemělo ~~mít~~míti kávy s nadrobeným rohlíkem.

Katla mu dala kávy ~~dala~~, sama rohlík nadrobila. A co jedlo~~,~~… zvolna, občasně, s celou zaujatostí a s vážným vzezřením, ona pořád na ně smutně pohlížela, slzy majíc v očích. Pak odešla do vedlejšího pokoje, kdež ležela nebožka a ~~odkudž~~odkud vycházel ruch lidí něčím zaměstnaných.

Děcko zatím s velkou chutí dojedlo svou ~~snídaní~~snídani. A bylo dnes vůbec něčemu rádo. Všechno kolem mělo totiž nějaký zcela jiný ráz než druhdy, ne ten obyčejný, s topením, smejčením, prádlem, vařením, chystáním pro dobytek – nýbrž ráz vzrušený a slavnostní, přičemž cítilo se děcko mnohem volnějším a samostatnějším: mělo to ten ráz, kdy ~~cítíce~~tušíme, že se připravuje něco neobyčejného, a jsme plni očekávání…

Potom jakési usnění ~~přimýkalo~~přimykalo se na smysly dítěte sedícího v koutku na stoličce s prázdným hrnéčkem pořád v ruce. Odměřené kroky vedle, jednotvárný šum, pak vlastní sytost přivedly je ku klímání. Ruch vedle zdál se zvolna ~~zanikal~~zanikati, něco jiného začalo se sbírati v dětské mysli~~.—~~… A byla ~~tu~~to najednou jakási kuřátka s durdící se kvočnou a také k tomu přišla maminka dosud se tak ~~se~~ tvářící, jak ji ráno zhlédlo, jenže teď byla živá, něco mu povídala a hladila mu vlásky – nic však divného na tom nebylo~~;~~. A teď se ~~ale~~ ke všemu připojily červeně pruhované punčošky a botičky s mosaznými špičkami, jež mělo poprvé na poslední neděli, jenže tehdáž šly mu dobře a teď byly mu ~~velké, vyzouvaly se z nohou~~malé, a nijak ~~se~~ nemohlo se do nich vpraviti~~; a~~. A ještě jejich pes (ale jako jiný) náhle se tu vzal, jako by ze stropu slétl, ~~začal~~začav mu jeho punčošky a botičky očuchávati, i marno bylo všechno odtahování nohou, ~~jeho~~ odehnávání psa, drze a neodbytně čuchal pořád, až se děcko začalo durditi. ~~Ale~~A hned to durdění pominulo, protože místo botiček a punčoch byla to vlastně nějak ona stařenka, co mu ~~prve~~na silnici něco povídala, a povídala nyní pořád něco ~~zas~~dále a ono nemohlo se od jejích slov nijak odvrátiti, ačkoliv vlastně smyslu ani nepostihlo, slyšíc jen nějaký temný smutný hlas, neboť mezitím vlastně stařenka se zase ztratila a jen ten hlas po ní zbyl~~; ostatně~~. Ostatně byla to přec jen nějaká ženská, jenže již ne ta pokorná stařenka, nýbrž ženská zcela jiná, jakou ještě nikdy nezhlédlo, středná, zle rozvzteklená, a právě s ním se vadila. – Zněla mu její vadivá slova do dušinky tak zaléhavě, že se jich ani ~~zbýti~~zbaviti nemohlo, duněla mu nepřetržitě, ba začalo mu připadati, že se to již děje tak dlouho a býti to tak musí ~~být a~~, ba že jest to něco, čeho víc vůbec ~~víc se~~ zbaviti ~~nemůže,~~se nebude moci… ano, konečně jalo se jím to sápati a přitom jako by to pořád dveřmi přicházelo i odcházelo a dveřmi práskalo~~; bylo~~. Bylo děcku velmi nevolno a strach je jímal; raději půjde k své mamince, jež mu teď připadala zcela jako dřív, kdy je líbávala ve ~~svou náruč~~svém náručí a

jemu zpívala; a ~~sotva~~jen mu to napadlo~~,~~ a již vloudilo se mu na rty slovo ~~maminka~~„maminko“ (neb dětské pojmy ~~hned~~ vtělují se hned ve slova). ~~—~~„Maminko~~,~~“ proneslo hlasitě, trhlo sebou a rozevřelo udiveně oči…

Bylo ~~to~~všechno zas jako dřív. Kuřata, maminka, pruhované punčochy, vadící se ženská byly tytam. Pouze jedno bylo jiné. Stál stranou u okna muž, jenž s patrnou zálibou prohlížel v pověšeném tam zrcátku svou ~~smědou~~snědou vousatou tvář a také na své zdravé, ačkoliv ~~ne čisté~~nečisté zuby s uspokojením se ~~při tom~~ podíval, rozhrnuv si k tomu účelu palcem a ukazováčkem rty.

Při onom zvolání děcka pustil zrcátko~~,~~ a jeho ruka hned něčeho na okně se ~~chápala~~chopila, jako by to byl vlastní účel jeho ~~prodlívání u okna, a zároveň~~prodlévání zde. Zároveň ohlédl se zlostně za sebe, patrně nerad vyrušen.

Spatřiv v koutě probuzené dítě, jehož si byl dosud bezpochyby nepovšiml, ~~zamračil se ještě více, a přirazivpoložil~~ na stůl to, co měl v ruce, odstoupil od okna a pádně zašel do vedlejšího pokoje. Zdálo se, že prve do kuchyně přišel jen proto, aby v zrcátku ~~zhledl~~zhlédl svou podobu. –

Byl to otec dítěte.

Jako prve při vzpomínce, byť ve snách, na maminku vedralo se mu i nyní při spatření otce na rty slovo „tatínku“. Ale byl to zvuk zcela rozdílný. To „maminko“ znělo oddaně, přivinujíc se s celou důvěrou, nyní byl to přízvuk spíše ~~postrašený~~ustrašený, uleklý a nejistý. Neboť děcko se jaksi vůbec bálo svého otce…

~~Bylo~~Nalézalo se opět samo v kuchyni. Zvedle zněl pořád týž šum a šepot ženských hlasů. ~~Jen~~Mezi to jeho otec mluvil nahlas a zřetelně~~; zcela~~. Zcela se lišil ~~jeho~~ten zdravím kypící~~,~~ zaléhavý hlas od plačtivého šepotu ostatních. Děcku bylo i při tom hlasu nevolno~~; již~~, odjakživa se také toho hlasu bálo. Vytratilo se raději ven~~,~~ k zahradě na trávník~~…~~.

Bylo tu tak pěkně~~:~~. Do vln vzdýmala se mladá bujná tráva, leskla se a voněla, z kvetoucích třešní jako laškující motýlkové sletovaly korunky již odkvetlé, v ~~slunečných~~slunečních paprscích vířil hmyz~~,~~ a hluchá pěnice sladce šveholila.

Děcko s rysem chmury v dušince schoulilo se pod táhlý břeh.

Nebylo samo. ~~V tatáž místa zlákaná rozběhla se travou~~V těchto místech zrovna byla rozběhlá kuřata s kvočnou.

Kvočna, pořád ještě neupokojená, vzrušená, jaksi ~~nenasycená a~~ nenavyklá svému mateřskému stavu, stála uprostřed~~,~~ nich s peřím načechraným, s křídly povzneslými, ~~rozčilena~~obezřela a pohotova k útoku proti čemukoliv, co by hrozilo její rodině. ~~Povzletla pak~~A povzlétla chvílemi, nohu protáhla, pronikavě zakdákala, snad z radosti ~~snad~~ a pýchy~~; v~~. V takových

okamžicích slepičího vzrušení kuřátka vždy ulekána prudce od ní odbíhala~~,~~ a zdáli pak pokukovala po své roditelce ~~a přesvědčena~~. A teprv když se přesvědčila, že to není nic, ~~teprv~~ vracela se k ní zpět. Byla to ~~rozmilá~~roztomilá kuřátka, plná naivnosti, hravosti a takové důvěry v jiskrných očkách, jako by jim patřil svět. Byla celý den stará a počínala si již jako velká, zkušená. Věděla, k čemu je ~~moucha~~brouček, věděla, k čemu zrnéčko. A jen hemžila a tetelila se pod záhřevnými paprsky ~~slunečnými~~slunečními, jež v nich očividně vzbuzovaly sílu a jarost života. ~~Vyhledávajíce~~Vyhledávala pak ~~místečka~~místa, kam nejúčinněji zasahoval zdroj všeho života, natahovala krčky k té daleké zářné ~~výši~~moci a blaženstvím očka přivírala~~;~~ ~~bylo~~. Bylo to poprvé, co boží slunce na ně vysvítilo – a jak se tu neradovati?——

Děcko při pohledu na život žlutých těch tvorečků zapomnělo na svou tíseň. Úsměv, o němž nevědělo, přicházel mu na rty. ~~Pýřila~~Pýřily se ~~očinka~~tvářinky. Tílko ~~jeho~~ sebou trhalo, povznášejíc se. Až náhle ručinkama zatleskalo: Jejej! při tom zvolavši. ~~Sáhlo si~~Chtělo se pak natáhnouti na nejbližší kuřátko. Avšak ~~již~~hned tu byla kvočna a zrovna proti němu se drásala, že bylo opravdu nutno uskočiti před tím smělým výpadem. Se slzami radosti a strachu v očkách vrátilo se poté děcko na své místo, kuřátek však nechalo být. Jen se dívalo s nezmenšeným úžasem na drobný ten národ, na slepičí rod.

Když se kvočna upokojila, přesvědčena, že ze strany děcka nehrozí nebezpečí – k čemu by bylo utíkalo? – poodešla s hejnem stranou. ~~Postávši tu~~Zůstavši chvilku nepohnuta jako v zamyšlení, vypnula pak náhle hlavu ~~a~~i krk s takovým úsilím, jako by tu bylo potřebí zvláštní duchapřítomnosti, ~~nebo~~anebo bůhvíco na tom záleželo~~,~~ – zahrábla ~~pak~~ pravou, pak levou nohou ~~a,~~ zakřičela pronikavě~~. Ze~~ a hned ze všech končin ~~semlela~~semlel se k ní ~~kuřátka~~její rod. Znova zahrábla kvočna – ~~a tak~~tu bezohledně, pranic nedbajíc, že vzala s sebou dvě tři kuřata, ~~jež~~která ale jen se překulivše ~~se,~~ zas beze všeho zpátky ~~přikvačila~~kvačila. – Zobla pak do nabytého materiálu hlíny, a vyňavši broučka, vložila jej do zobáčku jednoho z nejbližších kuřat, jež jí až k hlavě povylétlo. ~~Rozhledla~~Načež rozhlédla se ~~potom~~ hrdě do světa! Toť se ví –

Ano, bylo ~~to~~vše velmi pěkné, velmi zábavné. Děcko radostí se takřka zajíkalo. Jen ~~strnulo~~trnulo někdy v té chvíli, kdy stará slepice povalila ~~kuřata~~několik kuřat nebo na některé šlápla. ~~Ztajil~~Zatajil se dech dítěti, zavřelo očka, vztáhlo tam ruce jako na obranu. ~~Byla kuřátka~~Byli to ještě tak ~~vetchá~~větší, tak ~~slabounká~~slabouncí tvorové, že pokaždé se hrozilo, ~~že~~není-li již ~~je~~ po některém, když tak pod její nemotornou nohou kuře sebou cukalo, a ona se ani, slota, nepohnula. ~~–~~„Vše! Cožpak nemůžeš dát pozor, nešiko,“ takřka s pláčem ~~volávalo~~volalo tu na ni děcko, a sebravši do rukou celou košilku, proti kvočně s ní zamávlo~~.~~…

~~Nevědělo, že jsou to první pohromy života, do něhož byla právě vešla za neznámým cílem; a první ty pohromy že připraveny jsou jim právě od té, jež je vyseděla, jim je matkou, je zrovna tak starostlivě ošetřuje a pro ně shání; jsouc vždy pohotova život za ně nasaditi, že ona sama je mnohdy k smrti ušlápne, neví však o tom, hnána slepou náhodou hrubých sil v ní soustředěných. O té trudné nutnosti dítě nevědělo. Jaké však pohromy jsou jim nadál přichystány od těch, již co slepí živlové, již co nepřátelé nebo všichni ti, jimž na nich pranic nebude záležeti, budou o ně usilovati, do nástrah je vháněti nebo náhlými úrazy zahrnovati, až opuštěna mateřskou neohroženou péčí, sama vydají se do světa… to děcko rovněž nevědělo. Ale nejméně vědělo, že ono samo stejnému osudu podléhá.~~

Dosti se ~~vyšvitořivše,~~našvitořivše, dosti vyběhavše a na slunci vyhřávše, zalezla si potom kuřátka pod kvočnu. Schýlila se ona bachratým tělem k samé zemi, naježila peří, rozpjala křídla a něžně, laskavě, ač tuze sebou pohybovala, jako by se snažila vyhověti každému z nich, když urputně se dralo někam, kam to právě nešlo~~.~~, třebas jí někam do břicha. Konečně všechna nalezla pod ní teplého a ochranného útulku~~. Jen~~ a jen tiché ~~a~~ jemné švíření svědčilo o tom světě ~~kuřátek~~života. A kvočna ostražitě pohlížela ze strany na stranu polohlasně kvokajíc. To zas děcko s kvočnou docela smířilo. Samo jaksi cítilo, jak je teď dobře kuřátkům, i vpravovalo se do jejich blaženosti. A nepohnulo sebou, hlasitěji nezadechlo, aby nějak nevyrušovalo tu posvátnou chvíli mateřské zvířecí péče~~… .~~

Že jemu samému mateřská láska, to ~~veliké~~největší požehnání života, žádným pustým vlivem dosud neposkvrněné a nezneuznané, byla právě odňata, že dnešním dnem vzata mu ta její nesmírná ochrana a tou samou hodinou že je vydáno všanc útrapám neskonalým~~,~~ – o tom neměl nejmenšího zdání ubohý sirotek! Bylo tak pěkně venku, tak zářivě všady. Kterak možno v chvílích harmonie a jasu tušiti o rozruchu a chmurách~~? …~~ a jmenovitě jeho blahému dětskému srdéčku?

„Kdepak je zas to klouče~~?~~?“ bylo slyšeti zvnitra otcův hlas. Děcko se vzchopilo – (s jakousi úzkostí to učinilo). –

Zároveň ze zadní síně vyšla Katla v čisté blůze právě převlečené, se zanícenýma očima a slavnostním výrazem v pohnutém obličeji. Šla přímo k děcku, prudce je objala a vzala na ruku. Pak tiše zaplakavši~~,~~ zulíbala jeho tvář. Bylo viděti, že to činí kvůli vlastní útěše. A děcko se nevzpouzelo, myslilo, že to tak musí být.

„Pojď se teda podívat na svou maminku,“ – pravila po chvíli Katla přerývaným hlasem a šla s ním dovnitř.

V pokoji, co ~~v něm~~nebožka skonala, bylo již všechno uklizeno, smrtelné lože zastláno, okna zotvírána.

Děvečky stály v koutě u kamen se zástěrami na očích. Při příchodu děcka zástěry poodestřely, pohledly na dítě a hned zas obličeje zastřely. Nejmenší a nejtlustší Barča jala se pak ~~brečeti~~plakati nahlas a škubala celým tělem.

Děcko pochopilo, že to všechno jeho se nějak dotýká, ono že má zde valný svůj podíl. Zatvářilo se nadmíru vážně a nebylo bez patrného vnitřního uspokojení nade vším, co se dělo. Leč maminky nikde nevidělo~~,~~ a kvůli ní ~~přece~~přec přišlo. Také otce tu nebylo.

—„Kde je teda maminka~~?~~?“ zeptalo se nevrle.

Katla se podívala na děvečky, škytla a ještě otálela. Pak již rozhodně šla do druhého pokoje. Děvečky loudily se za nimi, u dveří ale zůstaly státi a jen skleněnou tabulí, tylovou záclonu ~~pozvédajíce~~pozvedajíce, zíraly dovnitř.

Z pokoje zavanul chlad. Byl to pokoj parádní~~,~~ – salon – a ~~ve~~ze všech ~~pokojích~~pokojů parádních i za největších paren ~~vždy je~~zeje chlad. Stěny byly modře malovány~~,~~ a visely na nich dva velké obrazy v žlutých masivních rámcích. Také skvostné kyvadlové hodiny na nich visely; ale jako ve všech salonech, nešly ani zde. Nábytek s tmavou politurou tím pak se vyznačoval, že byl na něm prach – jednak také příznak všech parádních pokojů, jinak známka, že ~~mysle~~mysli v domě již dlouho byly zaujaty něčím zcela jiným než zřetelem na pořádek a smejčení. Panoval tu ~~také~~ tichý, pochmurný, rozsáhlý klid. –

Z průčelí, kde viselo obrovské zrcadlo, přišel k nim vstříc otec dítěte; kdyby to nebylo v chvíli tak vážné, bylo by se mohlo domýšleti, že se právě zase pozoroval v zrcadle. Pohladiv svůj plnovous a ~~opraviv~~upraviv tvář v pohnutý výraz, vzal dítě za ručinku, a nechávaje je na ruce Katly, vedl je i s Katlou k prknu na židlích podle jarmary, zastřenému bílým prostěradlem, do něhož se vtlačovaly tvary těla lidského.

Teď jako by se zamrazilo srdéčko dítěte. Nepoznaná dosud úzkost je jala, jeho oči se rozšířily~~,~~ – nevím jakou tajnou bázní~~,~~ – rtíky se mu zachvěly. Tázavě a nepokojně ohlédlo se po všech ~~ohlédlo~~, jako by zde od nich chtělo vyzvěděti, co to všechno znamená, neb jemu to bylo nepochopitelno.

Stáli již u samého prkna. Otec jednou rukou drže stále ručku dítěte, chopil se druhou prostěradla. Ale chvíli otálel, než je pozvedl. Pak stalo se to najednou, aby to raději jaksi bylo již odbyto, ale tak zlehka, skoro něžně, snad z ohledu, aby mrtvá o tom co nejméně zvěděla. Pravil zároveň trochu nejistým, pozměněným hlasem:

—„Tak se teda ještě jednou podívej na svou maminku. Vzal ji pánbůh, umřela nám. A zapamatuj si dobře, dítě, jak vypadala. Zanedlouho víc ~~ji vidět nebudeš, zapamatuj~~jí nikdy nespatříš… Zapamatuj si teda dobře její podobu, abys jednou, až budeš větší, ~~si~~ mohl ~~na ni~~si vzpomenouti~~.~~ — na nebožku svou maminku.“

Neporozumělo děcko zcela ~~děcko~~ těm slovům, ale chápalo, že značí něco smutného a povážlivého. Začalo se v něm vzbouzeti přesvědčení, že to, co se s maminkou stalo, není jen tak do žertu a nedá se také tak snadno odčiniti. –

Podívalo se dolů.

Vypadala ta maminka zcela jinak než ráno. Oči měla zatlačené, zavřená ústa ~~zavřena~~, bílým šátkem přes uši podvázaná. Žlutá, skvrnitá barva pleti zbělela a ztrhané rysy po posledních mukách se vyrovnaly, vzavše na se chladný smírný ráz smrti. Ruce ~~pak~~ měla založené na vpadlých prsou. Vůbec ráno vypadala spíš hrozně, odpudivě, byl to ještě příšerný vzruch po nedávném zápasu smrtelném ~~.~~… nyní to vše bylo nějak lepší, ne tak bezprostředně hrozivé!

Dívalo se na ni ještě chvíli. Zkoumalo tu jaksi každý tah mrtvé matky. Pak se zachrulo, tesklivá plachost přešla po jeho ~~tvářince; a zatěkalo~~tvářinkách. Zatěkalo zas pohledem po přítomných. A opět neshledavši u nich žádného poučení o jiném, o nějaké změně ~~přítomných~~ poměrů, zpět zabloudilo očima dolů na prkno na tu mrtvou.

Vše totéž. –

~~Tu~~Leč tu jako by ~~se~~náhle docela se rozjasnilo v dětské dušince. Zvolna ~~odvrátilo~~odvracelo celé tělíčko, tak zvolna, jako by to patřilo nutně k věci, ~~rovněž tak~~ zvolna pojalo Katlu kolem krku, zvolna přitisklo si hlavu k jejímu rameni a začalo štkáti. Zprvu jen zticha, ~~jen~~ utajeně; ale pak, jakoby sám sebou vzbuzován, vzrůstal ten dětský pláč, jako ~~při blížení se k prameni~~ zesiluje se ~~jeho~~ zurčení~~, až~~ pramene, čím víc se k němu blížíme. Až konečně děcko vypuklo v opravdový, žalostný, usedavý nářek. A v nářku tom jalo se pozvédati obě ručinky nad ramena Katly, volajíc ~~při tom~~:

~~—~~„Maminko má, maminko~~!~~!“ –

Ráno jako by nebylo ještě ~~porozumělo~~rozumělo významné mluvě smrti. Snad teprv ta jistota a ~~tatáž~~ona nepoddajná trvalost změny s matkou zjednala si v dětské duši přiměřený ohlas; a vymýtivši z ní pro tu chvíli všechny jiné dětské zřetele, působila tajnou elementární silou…

Pochmurná to byla chvíle.

Děvečky za dveřmi víc neplakaly, plakati nemohly; pohnuté ty chvíle překračovaly dosah ženských slz. Poddávaly se jen jakési těžké vnitřní trýzni. Katla strnule hleděla před sebe, přenechávajíc děcku cele prožíti jeho žal. A otec stál chvíli zachmuřen a nerozhodnut, drže v ruce cíp bílého prostěradla, ~~pak~~načež zastřel rychle tvář mrtvoly a kynul Katle, aby dítě odnesla.

Sám za chvíli odešel z domů. Na čerstvém slunném vzduchu jako by zapomněl na výjev předešlý; jeho krok a držení těla nabyly zas svěžesti a pevnosti. –

Děcko ještě dlouho nemohlo se upokojiti. Ale slaběji a slaběji znělo jeho štkaní, jakoby již jen ~~svou setrvačností~~ puzeno bez určitého zřetele ~~k svým pohnutkám~~pouhou setrvačností, a zvolna přešlo v dřímotu. Bylo položeno na svou postýlku a hned usínalo.
A děvečky nad ním zavzdechly.

Ta doba mezi dnem úmrtí a pohřbem byla cele naplněna chvatnými přípravami. Měl býti pohřeb slavný a okázalý, dle poměrů jejich jmění.
Tudíž neměl nikdo valně času o děcko se starati. Bylo ponecháno samo sobě, a jaksi tušíc, že by nyní bylo všem a všude na závadu, stranilo se ~~raději~~raději samo. Po celý ten čas dlelo ponejvíce venku, honilo si broučky, trhalo orsej, z mlíčí uplétalo si řetízky. ~~A často i~~Ale nejraději usedalo někde nablízku kuřátek. Skoro jako by se s nimi spřátelilo, ba ani kvočna nepočínala si proti němu již tak prchle~~.~~ — a nedůtklivě, třebas že úplně ještě nevěřila.
Úžasně prospívala ~~kuřátka~~ta drobotina; rostla před očima, jejich bystrost a schopnosti vyvíjely se rychle, ~~a~~děcku zdála se ~~děcku~~ nesmírně moudrá, málem moudřejší než ono samo. ~~Jich hbitost~~Hbitost a obratnost jejich plnila je obdivem; způsob, jakým ďobala jáhlí, jak z misky sborem pijíce pozvedala vzhůru zobáčky, jak povyskakovala za muškou a pronásledovala broučka – všechny ty zvyky a obyčeje jejich přiváděly ~~děcko~~je u vytržení. Ba připadalo mu to všechno přímo zázračno, neboť porovnávajíc samo sebe i Katlu i Barču s nimi, nejen nic podobného nenalézalo, nýbrž vpravujíc se i v ~~myšlenkách~~myšlénkách svých v podobné okolnosti ~~podobné,~~ musilo uznati ~~musilo~~, že ono ani Katla ani Barča by něco podobného vůbec nedovedly. Kolikrát pak koliv se děcko namáhalo spočítati ~~si~~ hemžící tvorečky, nikdy se mu to nezdařilo; nebyla to snad ta příčina, že děcko výše nežli do pěti, a to někdy ještě s chybou, počítati nedovedlo, nýbrž jen ten jejich ruch a nepokoj~~,~~ – sotva totiž přišlo k dvojce a v paměti si ta dvě spočítaná označilo, přiběhla již sem jiná a první zas odběhla, z paměti se mu vytrativše – jak se tedy dopočítati? Byl to vůbec divný rod, ten rod kuřecí, jak žil a prospíval~~…~~, věru divný svět.
Jen jedno kuře jako by mezi všemi činilo ~~výminku.~~výjimku. Tamhleto je to. Tělíčko mělo ~~slabounké~~slaboučké, pořád nijak neprospívalo, sotva ~~dosud~~ stálo na nohou~~;~~ a často zůstalo bezmocně ležeti na bříšku, hlavu zobáčkem namáhavě o zem vzpírajíc. Nebralo jaksi účastenství na ruchu ostatních, nemísilo se mezi ně, nepředhánělo se s nimi o nějaké to zrnko, netípalo tak hlasitě a vesele jako ostatní a mělo smutná, zkalená očinka, jimiž jaksi beznadějně dívalo se dokola. Bylo ~~pak škaredé~~také škaredějším barvou i tvarem oproti ostatním zkulatělým jako soudečky a žlutavým jako kanárci. Někdy se najednou zabloumalo, těžce a nečinně, co s druhými již kvočna dávno byla pryč. Zpozorovavši napotom svou

opuštěnost, zakvílelo smutným nečistým hlasem a jalo se nějakým směrem nemotorně, křečovitě běžeti, do všeho vrážejíc, všady se zaplétajíc, do každé ~~děry~~díry zapadajíc. A když se mu konečně podařilo ~~ostatní~~ostatních zas nalézti, vrazilo s tak úzkostlivým chvatem do jejich středu a tak se chrulo ~~se~~ mezi ~~nimi tak~~všemi zmateně, jako by ~~tu~~ zoufale hledalo nějaké ochrany nebo pomoci. Jenže také často, když tak zůstalo osamoceno, rozběhlo se napotom zcela jiným směrem, než v kterém se ozývalo kvokání a típání jeho rodiny; a tím směrem běželo třebas chvíli s takovou nesmyslnou urputností, jako by tam někde ostatní býti *museli*. ~~Značně~~Až značně se tak oddálivši zůstalo konečně někde vysíleno ~~se někde zastavilo~~, pokleslo na bříško, zobáček vzepřelo o zem, kalná očka přimhouřilo, poddávajíc se jakési tupé zvířecí rezignaci. – –

Děcko si dobře ~~povšímlo~~povšimlo nápadného toho zjevu. Bylo nemožno si toho ~~nepovšímnouti.~~nepovšimnouti. A jaksi lítost se zmocnila jeho srdéčka. Ubohého kuřete začalo si více všímati, začalo mu věnovati péči a ošetření. Přenášelo je k ostatním, jestli zůstalo pozadu. Samo mu ~~vkládalo~~někdy vložilo do zobáčku jáhlí, k vodě mu přikloňovalo zobáček. Pravá soustrast vzklíčila v dětské duši. Jenže to všechno nějak nic nepomáhalo, kuře zůstávalo pořád takové…

Po celou dobu příprav k pohřbu děcko ~~matku~~matky ani nezhlédlo. Jako by od oné chvíle, kdy na ruce Katly nad její mrtvolou zahořekovalo, si na ni vůbec nevzpomnělo. Netázalo se na ni, nežádalo ničeho o ní věděti: vědělo, že jednou umřela, a to zdálo se mu dostačovati. Nejevilo zármutku: jako by to, že umřela, rozumělo se samo sebou a rmoutiti se nad tou nutností bylo nesmyslno. Po zvyku dětí nestálo tvrdošijně na svém, že chce, aby mrtvá maminka vstala a je chovala, jak v takových případech se stává (což přivozuje obyčejně u přítomných výbuch štkání a významně pak bývá vypravováno): bylo rozumno, vědouc, co může býti. Docela nemělo lačné zvědavosti obvyklé u dětí, že rády se dívají na mrtvoly, jež jsou jim zjevem neobyčejným, lákavým: jako by tušilo, že to není slušno…

Hrany po ten čas zněly nepřetržitě. Slyšelo je děcko, obracelo se po jejich rozléhavých zvucích, jež tak hluboce a pádně zněly. Nezeptalo se však ani jednou, cože by to bylo a k čemu takového zvonění: jako by taktéž vědělo všechno, ve spojení s událostí s matkou to vztahovalo, a vědouc to, nechtělo se zbytečně ptáti ze šetrnosti k ostatním. –

Domácím to bylo až nápadno. Ale když ono samo se matky nedožadovalo, ostatní zúmyslně vyhýbali se všem zmínkám o ní~~,~~ a přípravy k pohřbu co možná tajili. Stalo se to na příkaz pána i z jejich vlastního popudu. Báli se možných výbuchů nářku~~,~~ a nějakého „činění“ ze strany ~~jeho~~dítěte jako tehdáž. A žal malých trhá srdce velkým vždy.

Té umírněnosti u děcka byl zvláště otec rád. Nebyl jinak přítelem ~~pohnutlivýchpohnůtlivých~~ scén, při nichž proti ~~naší~~ vůli vtírají se na mysl nepohodlné ~~myšlenkymyšlénky~~, stavící se začasté proti našim tajným zájmům~~, jednak bylo~~. Bylo mu to dobrou zárukou pro budoucnost, že děcko bude rozumno a žádných nesnází mu všeliké možné pády nepřivodí. –

~~Pak~~Tak děcko zůstalo osamoceno, samo sobě zůstaveno. A počínalo si, jako by odjakživa matky nemělo. Všelijak si hrálo, kuřátky se zaujalo~~…~~ a bůhvíco vše.

~~Jen~~Ale někdy najednou se zamyslilo, pouštějíc hračku z ruky. Slyšelo ze stavení ohlas příprav, slyšelo temně bijící zvony, zůstávalo ~~tak~~pak hluboce a dlouho zamyšleno, všechno ostatní opomíjejíc. Proč se to ~~zamyslelo~~zamyslilo? – Pochybuji, že v takových chvílích přemítalo o svém neštěstí a jeho dosahu. Pochybuji, že přemítajíc o něm, úpělo by ~~v~~ ve chvílích takových samo k sobě asi těmi slovy: Bože můj, kam se to poděju, když se mně maminka odebrala! nebo: Maminko, proč jsi ~~mně~~mi umřela a zanechala mě samotna mezi tolika zlými lidmi na poušti života? Pochybuji, že v mystické končiny ~~myšlenkami~~myšlénkami a háravým citem provázelo tu zmizelou bytost nejdražší. – O čem že tedy přemýšlelo? Kdož to může věděti, ~~nikdy jsme~~nikdo ještě ~~nepostihnuli~~nepostihl záchvěvů dětské dušinky. Leč ~~vyskytnul~~vyskytl-li se v té dětské duši jen pouhý šerý stín zármutku~~,~~ i nejslabší chmura vědomého zatruchlení, mělo to větší význam, hloub vnikal stesk ten do nebes než veškero to význačné úpění velkých~~,~~ a všechny jejich žaly naučené, znající svůj efekt a projadřující se planými křiky, za nimiž skrývá se obyčejně tolik postranních myšlének a živlů sobeckých. –

Ano, kdož ví, o čem přemítalo. Leč ~~v~~ ve chvílích takových stopa pochmurnosti a uzavřenosti ukázala se na jeho lících a nenazíravý trudný pohled těkal do prázdna. ~~Pak~~Načež zvolna zvrátilo se na zem a nadlouho obličej skrylo do trávy. Leč když povstalo, žádných slz nebylo v jeho očinkách; značilo to ulehnutí a ukrytí tváře zcela něco jiného než pláč – jiné, mohutnější, ukrytější hnutí… ~~A povstavši zhlédlo třebas, že ubohé kuře zůstalo zas někde pozadu daleko za svou družinou. Pokleslé na bříšku žalostně volalo z místa nemohouc. Tu děcko nelenilo, na své zapomnělo a ujalo se kuřátka; zadýchavši mu něžně na hlavičku, zaneslo je k ostatním. Jako by tím nevědomě počátečního dalo výrazu oné povinnosti, že pro vlastní zájmy sebenaléhavější nemá člověk zapomenouti na zájmy bližního, že při vlastním utrpení sebehořčím nemá nikdy nepovšimnouti si těch, již trpí zároveň. Dřív zadostiučiniv tomu, co naň je vnešeno, pak teprv vrátiti se má k sobě samému.~~

Zvečera ~~před~~přede dnem pohřbu přinesli truhláři rakev. Viděti ji potaženou fialovým sametem, se zlatými kruhy po stranách, se stříbrnými andělíčky v rohu a s velkým křížem ~~z kosti prokládané~~prokládaným perletí na víku – bylo nutno žasnouti!

Kdož by se tu nezaradoval?

S němým vytržením hledělo děcko na rakev.

~~—~~„Jejej, jejej~~, dralo se~~,“ plynulo mu jen z úst, když po celkových dojmech jalo se pozorovati ty veškeré podrobnosti ~~všeho, zvláště~~, pěkně prstíčkem si je objíždějíc.

Nemělo pražádného ponětí o určení té krásné věci. Bylo by se na ni dívalo s menším obdivem, snad s větší hrůzou, kdyby vědělo, jak ji zasypou do vlhké země, jak zanedlouho fialový samet se odchlípí a zhnědne, zlato zčerná, dřevo uhnije, ohyzdná troska zbude ze všeho; a jak ~~celé to krásné~~celá ta krása má obojí šalebný účel, aby na jedné straně zaslepily se oči povrchních zvědavců a vyhovělo se předsudkům malicherných lidí, na druhé aby uzavřelo ~~u~~v sebe strašlivé tajemné průběhy, jimiž z jeho nedávno živé a milující maminky zůstane v krátkém čase hromádka mrtvé hlíny~~.~~ — a zkaženého puchu.

Leč že o tom všem nemělo potuchy, proto se mu rakev tak nesmírně líbila. Mělo při tom ~~jediné~~jedině ponětí nějakého blaženství. A když Katla podotkla, že tady bude jeho maminka ~~spát, spát~~spáti, spáti napořád a nikde jinde… nu což, to by nebylo tak zlé, pomyslelo si děcko a vmyslelo se do stavu, kdyby tak jemu bylo popřáno se tam ~~se~~ položiti. Přimhouřilo oči.

Téměř pocit ~~závisti~~řevnivosti vzbudil se mu v nitru. Brzo však byla to úplná radost dětské *oddanosti*, že všechno to je přichystáno ~~*jediné*~~*jedině* pro jeho maminku, a nemá na to práva ani nějaká Barča, co u nich slouží, ani baráčnice naproti, co ~~hubuje~~pořád hubácí, že jí jejich kačky trávu šlapou.

~~Nebylo~~A nebylo by se raději od rakve hnulo v jakési dětské žárlivosti. Zdálo se mu, že nemůže ~~být~~býti nikoho, kdo by rovněž nečinil nároků na tu krásnou věc, a že by někdo toho útulku ~~se~~pro sebe mohl se zmocniti nebo jej ze závisti poškoditi. Bylo proto potřeba, aby někdo tu zůstal, a chtělo ono samo zůstati, aby jaksi *něco učinilo* pro maminku.

Když se do rakve mělo ~~tam~~ vložiti mrtvé tělo, muselo děcko ven; ostatně teď již bylo zjištěno, že nikdo jiný se tam ~~dostat~~dostati nemůže než právě jeho maminka. –Nechalo se tedy klidně odvésti.

Téhož večera přinesl krejčí dvoje nové šaty. Jedny pro otce, druhé sametové pro děcko. To bylo něco zas nově vzrušujícího. Leč dnes se toho nesmělo již dotknouti, až zítra. Muselo jíti spat. Usnulo s představami o sametových šatičkách, o rakvi se zlatými kruhy. A nikdy snad dětské sny nebyly tak blahy jako oné noci před pohřbem maminky~~…~~. – –

Ráno děcko časně probudili. Skoro se mu ještě vstávati nechtělo. Bylo ~~to~~toho však potřeba. –

Nastal v domě pravý shon. Všechno také mělo již sváteční vzezření. –
Přibylo mnoho přátel, z nichž několik děcko dosud neznalo. Mezi nimi nějaká mladá hezká ženština. Ta, jakmile se děcko probudilo, hned se ho zmocnila, přenesla je v jakémsi nadšení několikráte po pokoji a jala se je mnohonásobně líbati, hlasitě a okázale, vyrážejíc při tom ~~nějaké~~ radostné vzlyky. Děcku bylo u ní nevolno a bálo se jí nevědouc proč: jestli snad pro ty tlusté horké rty ~~přisajujícíp~~přisávající se na jeho tváře, nebo pro ty jiskrné temné oči, nějak zlomyslně na ně hledící. Zároveň ta ženština pořád mlela jedno:
—„Nešťastný sirotečku, ztratils teda maminku! (Jako by samo to nevědělo~~.~~)!) Jaké to neštěstí, jaká ztráta! ~~Nu~~Ale jen neplač, ~~neplač,~~ zlatoušku rozmilý! (Jako by plakalo~~.~~)!) Pranic si z toho nedělej, hluboce se nezarmucuj! (Jako by věděla, že si z toho něco dělá neb se zarmucuje~~.~~)!) Jsouť dobří lidé na světě, již se vás ještě ujmou, jasná očka moje… a maminku vám vynahradí~~.~~.“ –
Poslední slova ~~pravila~~mluvila tišším, ale přece slyšitelným a jakoby pohnutím přerývaným hlasem a na jasná očka začalo to nanovo mlaskati. –
Pozorovali to všichni, významně na se pohlížejíce; jedni jaksi ve smyslu pro mladou ženštinu příznivém (a těch bylo víc), druzí však uštěpačně a zlomyslně. Pozoroval to i otec a nezdál se nemile dojat. Také zraků z mladé ženštiny nespustil a jí, jak se zdálo ~~se,~~ nejvíce na tom ~~záležeti~~záleželo, aby právě on to pozoroval. Setkaly-li se jejich pohledy, což z její strany stávalo se jen náhodou, ačkoliv velmi často, prudce vždy sklopila víčka a zapýřivši se jala se tím horlivěji děcko líbati…
~~Jemu~~Děcku bylo čím dále nevolněji. Takřka je pálily polibky mladé ženštiny~~,~~ a řeřavě svíraly je její lokte, z rukávů se stále obnažující. Začalo se nepokojně ohlížeti kolem; leč při pohledu na samé ty cizí lidi ~~kolem~~, k nimž nemohlo a bálo se přichýliti, vzrušovalo se tím více jeho srdéčko. A již nepovědomou úzkostí začala se kaliti jeho očka, jedna slza za druhou začala z nich vyplývati.
—„Chci k mamince, pusťte mě k mamince~~,~~!“ zahořekovalo v náhlém výbuchu. Bylo to řečeno s takovou rozhodností, zřeknuvší se ~~náhle~~ všech stávajících ohledů, ~~že~~až se všichni zarazili v trapných rozpacích. Mladá ženština, zarděvši se ~~trochu~~v nevoli, sotva mohla udržeti sápající se děcko. I vložil se do toho otec:
—„Budeš-li pak způsobným~~, vrtohlavče,~~!?“ pohrozil káravě.
Leč v témž proudu ~~vířily~~řítily se dětské pocity jednou vzrušeny:
—„K mamince chci, k mamince, Katlo, doneste mě ~~tam!~~k ní!“
Katla se zachmuřenou tváří stojíc opodál, učinila několik kroků kupředu. Ženština šlehla po ní okem a úžeji přivinula k sobě vzpírající se děcko.

—„Počkejte jen, Katličko~~,~~,“ pravila. „Dovolte, abych sama si je tam donesla. – Pojď teda, andílku můj, podíváme se na maminku. ~~Pojďte taky, strejčinku i vy ostatní,~~Pojďme prokázat nebožce její čest. A – (dopověděla s jakousi pietou, překlonivši hlavu nazad přes rameno~~)~~ ~~poznáme~~ směrem k ostatním) seznáme tu svatý rys dětské lásky~~.~~.“

Leč jako děti vůbec pokazí ~~mnohé~~tak mnoho z našich plánů, zkazilo děcko i její plán „~~poznati~~seznati rys té svaté dětské lásky“ a „průkaz poslední cti nebožce“. Zkazilo zároveň všeobecnou náladu vzkřiknuvši zlostně:

—„Já nechci být u vás, chci ke Katle~~.~~.“

A davši se do usedavého ~~štkání, potahovalo~~štkaní, vztahovalo ruce ke Katle:

—„Katlo, vemte mě vy, vy mě doneste k mamince~~.~~, k mamince!“ –

Tu otec popošel k němu s hrozivou tváří. Ale mladá ženština ho zadržela s ~~jakýms~~jakýmsi úpěnlivým pohledem:

—„Prosím vás, ~~strejčinku~~strejčínku, kvůli mně… Jest ještě malé, bojí se nás~~.~~.“ A ochotna, zdánlivě beze všeho rozhořčení podala děcko Katle a ono na Katliných prsou skrylo plačící svou tvář…

Kněží skončili svá latinská říkání. Spustila hudba. Zahlaholily zvony. Máry byly pozdviženy~~… Všichni~~. Ministranti ještě zevlovali. Pak se vše hnulo. Rozplakali se lidé ~~se rozplakali~~, když vynášeli nebožku. Po zdržovaném delším napětí ~~bývá~~nastává chvíle úlevy ~~a pláč~~v pláči. Byl to pláč nezaplacený, upřímný, lítostný. Neboť nebožka byla dobrodějkou všech a žena citlivého, velkého srdce~~…~~. A týmž okamžikem, jakmile rakev byla vznesena, pohnul se ~~ohromný~~doširoka zástup lidstva, ohromný, jako když přes nesmírnou vodní tůň vichr zavěje. Zvolna vyvíjel se ze zástupu úzký dlouhý řad, a dlouho trvalo, než došla řada na poslední~~…~~ a začali se hýbati. Naposled vyšla tlustá Barča. Uzavřevši ohromným klíčem domovské dvéře, prodírala se ~~pak~~ směle i bezohledně zástupem, aby byla co nejblíže nebožce své paní. Všichni jí také ochotně ustupovali, měla k tomu právo – – –

Dům zůstal tedy opuštěn.

Opustila jej právě ta, jež v něm vládla po dlouhá leta a byla domu dobrým andělem. ~~Jediné~~Jedině mouchy ~~zůstaly~~, zůstavše po uzavřených oknech, bzučely žalostně ~~bzučíce~~ v prázdných místnostech a jako by se dobývaly ven. Domácí pes, po břehu doprovodiv paní a shledav, že dále jíti nebylo by vhodno s takovým množstvím lidstva, vrátil se, a usednuv na práh, dal se do žalostného vytí; bylať nebožka ta, jež vždy naň ~~s~~ zrádlem pamatovala a často před bitím jej ochránila. Po ~~chlívech~~chlévech rozbučel se dobytek a jevil nepokoj; vždyť nebožka tolik pečovala, aby všeho se mu dostalo, aby děvečky jej nezanedbávaly~~—~~, a nemohlo mu zůstati lhostejno, že ji odnášeli. A na zahradě stromy zašuměly táhlým

~~proudem~~vzmachem, jako by ~~si~~ rovněž ~~naříkaly~~těžce zanaříkaly; neb i o ně starala se nebožka, aby ~~zjara~~ dostalo se jim potřebného ošetření… A ještě někdo jako by zvířecími myšlenkami provázel paní domu. Nebohé vetché ~~kuřátko, zůstavši~~kuře, zanecháno právě daleko za svými druhy, ~~rozběhlo se~~běhalo s křikem, aby je nalezlo, a zbloudilo zatím kamsi k plotu do příkopu. ~~Skrčeno,~~Skrčilo se tu z únavy a sledovalo celý průvod, jak zvolna se podle vyvíjel. A když již dávno minul, pořád se tam ještě krčilo. Zdaž neuvažovalo v kuřecí své duši, že ta, jíž sice neznalo, ale o níž samou chválu slyšelo od celého ~~zvířecího~~drůbežího světa v domě, že ta milosrdná bytost také jeho byla by si povšimla a nějakou péči mu věnovala~~…?~~ v nepříznivém jeho osudu? Kdoví, my to věděti nemůžeme. –

Průvod byl již daleko. Přibýval dav účastníků, z každé chýže a všech polních cest se lidé přidávali. ~~A jako světlo proniká mhou, tak šířil~~Šířil se davem jednomyslný, skvělý úsudek: Byla to žena andělská~~?~~, dobrodějka chuďasů, všem přispěla v nesnázi! Rosa slz vlažila ~~přitom~~při tom oči citlivých~~…~~, chudí plakali hlasitě.

První za rakví šla stará Katla, nesouc v náručí děcko; jakkoliv stará a slabá, nedala si vzíti, aby některá mladší a silnější to činila. Nemajíc více slz, upírala kalné oči na zem a chvílemi zatřásalo jí to tělem jako v horečce, přičemž vždy prudce děcko sevřela, až ono s údivem a jaksi káravě se po ní ohlédalo.

Zraky všech nejbližších ohlédaly se po něm, sirotku. Dítě jako by to pozorovalo, tvářilo se nadmíru vážně a patrné uspokojení ozařovalo jeho tvářinky. Byloť ostatně něco rozkošného býti nesenu za houpavých, rázných zvuků smutečního pochodu, rytmického hlaholení zvonů a stejnoměrných dunných kročejů lidstva. Děcko začasté samo jalo se ~~samo v taktu pokyvovati~~do těch rázů kývati tělem a ručky do taktu pozvédati; i úsměv vyplynul na jeho drobné rty. Ano, bylo všechno, co dnes se dálo, tak velkolepé a nádherné, že stačilo to vzrušiti mysl člověka každého, i takového, jemuž třebas umřela maminka…

Za děckem kráčel otec s obnaženou hlavou a smutečně zakaboněnou tváří. Po boku vedl loktem zavěšenou mladou příbuznou, poněvadž pořád omdlévala a bylo ji co držeti a těšiti~~.~~ jeho mužnému úsilí. Rovněž k nim směřovaly lidské zraky. – Rád ji vyprovází, šeptaly si klevetivé stařeny. Možná že se to vztahovalo i k nebožce, i k mladé příbuzné.~~——~~

Za dlouhou dobu přišlo se na hřbitov. Nad hrobem… ~~Ano, nad hrobem~~ano, zde bývají ~~místa, kde~~ chvíle, kdy lidé nepokrytě zjevují ~~lidé~~ nitra svoje, srdce svá obnažují; odbývají se aspoň nad hrobem výjevy napřed neupravené, při nichž zajisté trnou a zatřásají se útroby. –

Ti, kdož dnes z pohnutých srdcí zoufali nad otevřenou jamou, byli lidé domácí a chudina. Tisícové pak vzlykali, svírajíce rty, a mnohým se oči omžely. Otec dovedl mužně potlačiti každé prudší hnutí v nitru svém. Mladé příbuzné, jež počínala si nejdivěji, mermomocí chtějíc

se vrhnouti ~~se~~ za nebožkou, ~~mnozí nevěřili~~docela bych nevěřil. Jen děcko chovalo se klidně… neb nerozumělo ničemu. Teprv když bylo všechno odbyto a hlína začala se hrnouti na skvostný samet, sypána rukama všech, co chtěli nebožce ~~chtěli~~ prokázati poslední čest, vzkřiklo děcko v nevoli nahnuvši se dopředu~~:~~ a začalo plakati teskně, usedavě, snad pro ten skvostný samet…

~~— Neházejte to na maminku, zamaže se to…~~

~~A tu snad nejvíc zatrnuly lidské útroby.~~

~~…~~Po pohřbu zdržela se mladá příbuzná ještě několik dní. Celý čas věnovala chlapci a vdovci. Chlapce ~~pořád~~neustále by nosila na rukou, líbala ho a vypravovala mu pohádky. Kolem vdovce jen se točila: strejčínku sem, strejčínku tam. Snažila se dále, aby v domácnosti bylo vše co ~~nejlíp~~nejlépe obstaráno; jakkoliv péčí staré Katly bylo by se to stalo právě tak, dělala mladá příbuzná, jako by se to jen dálo její vlastní zásluhou. Katlu nechtěla ani k ničemu připustiti: ~~—~~„Katličko, dovolte, to u nás děláme takto~~,~~“ nebo: ~~—~~„Počkejte, strejčínek má to radši jináče, vím to sama od něho~~.~~“ A namítala to vždy s onou usměvavou vtíravostí, jíž se nelze protiviti. Katla také nehlesla; jen na mladou ženštinu se významně podívala a vzdálila se.

Před vdovcem si mladá příbuzná stěžovala, že děvečky nedělají všechno tak, jak by měly, mnohým věcem že nerozumějí a v jiných že nejsou dosti spolehlivé a ochotné. Leč tvářila se, jako by jen nerada o těch věcech mluvila a vlastně žádné váhy jim nepřičítala. Avšak vzdychnuvši nakonec, podotkla ~~přec~~přece nadmíru starostlivě:

~~—~~„A těm lidem vás musím zanechati, strejčínku~~.~~“ Dodala pak ještě starostlivěji:

~~—~~„Ale ~~nejvíc~~nejvíce běží o to ubohé dítě. Srdce mně ~~krváceí~~puká, vzpomenu-li, v jakých bude rukou~~.~~“

A jako by již taková strašná vzpomínka stran děcka celou silou v ní se vzbouřila, popadla prudce děcko:

~~—~~„Ne, ne, tebe nesvěřím zlým srdcím a nedbalým rukoum~~.~~“

~~Vzlyknuvší také~~Vzlyknuvši, ustoupila pak jako zahanbena k oknu. Zdála se velmi pohnutou. Vdovec přistoupiv k ní, dotkl se jejího účesu, pojal ji za ruku, ~~pak~~pozvolna k jejímu rameni sklonil hlavu. ~~Byl pohnut též.~~ Snad z ohledu na dítě.

Konečně ~~odjížděla~~pomyslela mladá příbuzná na odjezd. Všem uměla něco lichotivého pověděti na rozloučenou, ale slavnostně jim kladla na svědomí, aby měli dobrý pozor na dítě ~~a: —~~: „Na strejčínka mně také nezapomeňte~~,~~“ dodala jako v žertu a s uzarděním. Děcko si ~~pak~~

sama kus cesty nesla, pak je teprv s Katlou vrátila, vyronivši trochu slz, jež však hned šátkem osušila.

Dál ji provázel otec dítěte sám~~...~~ – –

Po mnoho neděl po těch událostech vedl se v domě jednotvárný, smutný život. Vliv to stesku za nebožku, jež všemu a všem srdcím chyběla, vliv pak čehosi neblahého, co zdálo se nadcházeti a všechny nějak ohrožovati.

V té době býval vdovec málo doma. Pořád bylo mu jezditi za nějakými obchodními záležitostmi. ~~Kdykoliv odjížděl, neopomenul dřív nikdy před domácími se o tom zmíniti, jaksi jen mimoděk, jako by si to sám k sobě stěžoval, na ty strasti obchodní, a nerad jel. Jinak však úzkostlivě před nimi bylo všechno tajeno, co se týkalo obchodu a jeho cest.~~

Strčivše hlavy dohromady, projevovali ovšem domácí lidé o těch cestách svoje náhledy. Avšak dálo se to s opovržením a vyhrůžkami vzhledem k nepřítomnému vdovci a s hlubokou soustrastí vzhledem k sirotku. – – –~~—~~

Konečně z těch cest za obchodními záležitostmi přivezl si vdovec jednoho dne mladou příbuznou jako nevěstu.

~~—~~„Ta bude nyní vaše paní~~,~~“ pravil beze všeho úvodu k domácím.

~~—~~„Bude nyní tvoje maminka~~,~~“ pravil potom k dítěti.

Děvečkám překvapením zůstaly brady viseti. Dívajíce se z pána na novou paní, nemohly jaksi jen tak uvěřiti, že jest to pravda; ne že by se toho nebyly nadály, ale že se to stalo tak znenadání. A že tak ustrnule stály a nová paní nemohla se od nich ~~slůvka~~ dočkati slůvka vhodného k podobným příležitostem, ~~poslala je raději hned po práci~~odvrátila se rychle od nich, aby se zbavila rozpaků.

~~—~~„A co ty, polib přece mamince ruku~~,~~“ pravil otec k chlapci. Ale ten skrčen u prádelníku, maje ruce ~~sklesléklesly~~, zíraje před sebe zrakoma plnýma úžasu a pochybenství, z místa se nehýbal. Jako by soudil: Jak, maminka byla *tamta*, a maminka má býti *tahleta*? Jako by je přirovnával. *Tahleta* měla by se rovnati *tamté*? A ještě by jí měl ruce líbati? Kdepak! Proto neuposlechl vyzvání otcova a z místa se nepohnul. Byl to dětský vzdor založený na tradici, na minulosti, jež mu znamenala mnohem víc než přítomnost. A vzhlédnuv při tom kosmo na ženštinu, postřehl, kterak ho měřila povržlivým zlobným pohledem, přikrčujíc nos a vyhrnujíc ret. Nebyl by šel teď za nic a sklonil pevně hlavu. Otec hněvivě opětoval rozkaz. Ale ženština, vystihnuvši, že by to vedlo k příkrému výstupu, kdyby setrval nyní na svém vůči chlapci, pravila:

~~—~~„Ale nech ho teď, můj drahý. Jest zanedbaný~~,~~ vychováním a časem se mu také hlava napraví~~.~~“

Otec chlapcův vděčně na ni pohledl a ~~máv~~mávl výmluvně rukou, jako by chtěl naznačiti: Máš pravdu~~,~~; ale ~~nediv se;~~ víš přec, jaká byla minulost. Potom spolu odešli do pokoje, o chlapce ~~víc~~více se nestarajíce…

A co kuřátka? Nezapomněl na ně hošík. Po celý ~~ten~~ čas od pohřbu matčina, v těch smutných jednotvárných chvílích, jaké nyní doma nastaly, strávil u nich drahně chvil. Prospěla zatím znamenitě. Povyrostla, zesílila, na hlavách ukazovaly se hřebínky~~, a pýří shodivše, obrostla~~ a obrůstala zralým peřím se znatelnými již brky. Počínala si sebevědomě, mezi sebou se již právala a místo jahel mohla zobati ječmen ~~nebo~~i pšenici. Pod kvočnu se ~~pak skoro~~již všechna nevešla, ~~asi~~ dvě tři si obyčejně vylezla na její hřbet a tu všelijak se chrula.
Pouze ono ~~vetché slabé~~ neduživé kuře ~~pořád~~ činilo doposud výminku. Dalo se očekávati, že až povyroste a zesílí, vyrovná se pozvolna ostatním~~, chorobné symptomy zaniknou~~ a všechna výminečnost se otře. Však nedělo se tak. Jako by nebylo ani z nich. Povyrostlo jen málo, zesílilo nepatrně. Jeho očka zůstávala bez jiskry, hlas bez zvučnosti: byl to stále týž smutný kalný pohled, týž ~~dětský~~ kvikot, ~~jenže~~jenž stal se protivně chraptivým. A jako ze začátku, bylo dosud stejně škaredé, stejně nemotorné, stejně bázlivé, jenže vlastnosti tyto nyní mnohem nápadněji vystupovaly při jeho stáří a v poměru k ostatním. –
Leč ještě jedna věc vzbuzovala pozornost ~~a úžas~~. Bylo to chování se ostatních kuřat k ~~nešťastnému~~ jejich druhu. Jako by se proti němu umluvila, stalo se veškeré jejich obcování nepřetržitým ústrkem proti němu. ~~Přímo logická metoda a rafinovaná vypočítavost jevila se v tom.~~ Důsledně a bezohledně, sobecky a ukrutně, jakoby proti vetřelci počínala si ta hezká, veselá a zdravá kuřata proti němu ošklivci, zádumčivci a churavci. ~~Znenadání~~Tu znenadání se naň semlela a vyklovala ~~jejje~~ ze svého středu. Kterékoliv o ně zavadilo, hned se proti němu obořilo a stavělo k zápasu. Při žrádle, ~~kdykoliv~~kdy všem bylo to nasypáno, nevystála je, aby žralo s sebou, nýbrž docela stranou zatlačila, kam již ledva stříklo nějaké to zrníčko. A našlo-li si samo kousek potravy, hned přiběhlo některé a kořist mu vyrvalo. Jako by se mu ~~vyčítalo~~nepřálo, že se vylíhlo, že chce žráti, že se mu chce světla a tepla. A v souvislosti utvářilo se zase jednání odstrčeného kuřete. Není divu, že zúmyslně začalo se straniti ostatních, ~~již~~ jen zpovzdálečí se jich přidržujíc. Není divu, že zesmutnělo ještě víc, že stalo se nadmíru bázlivé a před každým zdaleka utíkalo. Došlo to tak dalece, že již nesmělo ani bráti účasti na ochranné peruti kvočny, bylo hned vyštípáno. A co jeho druzi choulili se pod teplým tělem matčiným, uspokojeně se tam chrujíce a típajíce, ono samo přikrčilo se kdes ku zdi, smutno, hladovo, zimou se třesouc, s peřím rozčechraným, s přivřenýma očkama~~. Nikdo ho neznal, nikdo nepostrádal~~…

~~Jediné~~Jedině v dětské duši nepovšimnuté ~~ty~~tyto výjevy zvířecího světa našly patřičného ohlasu. ~~Toho~~Nerozumělo sice přírodním zjevům, ale nalezly ohlasu jeho srdce. Řekněme toho ohlasu, jenž jest základem všeho lidského milosrdenství~~, toho ohlasu zapření vlastních zájmů a obětavosti, jimiž~~ vůbec, jímž ujímáme se slabých proti silným a ~~jimž~~ nedáváme jim zhynouti, protože slabí jsou, nýbrž přivinuvše je k své síle a svým prostředkům, vynahrazujeme jim to, v čem jim ukřivdily slepé síly přírodní. Kuře naleznuvši i takového ohlasu soustrasti a lásky v ~~dětské~~ duši dítěte, nalezlo tím jaksi pomoci a přispění. Bylo to děcko, jež ~~je~~kde mohlo, ochraňovalo je před zuřivostí ostatních; ono poskytovalo mu ~~možnost~~možnosti, aby se najedlo, ono vysvobodilo je začasté z opuštěných míst, kam zabloudilo. Bylo to děcko, v němž vůbec nalezlo věrného druha a pomocníka~~… Zeptalo se děcko jednou Katly, proč se to má tak s tím kuřátkem. I odvětila Katla s úsměvem:~~. Jinak těm zjevům docela nemohlo rozuměti.

~~– Víš, je to nějaký melancholik, a proto je nemohou ti druzí vystáti. –~~

~~Děcku zaznělo to slovo cize, jalo se o něm přemítati. A srovnavši si je se stavem věcí, vštípilo si to slovo do paměti s pojmem něčeho nespravedlivého a zlého, zároveň s pojmem nějakého velikého utrpení. Pod tím pojmem jevilo se mu nadál vůbec povržené kuře. A čím víc vtíral se mu výraz ten na mysl, tím víc byla jeho duše na straně povrženého kuřete…~~

Ptalo se i Katly a ostatních děveček, proč je to tak zvláštní s tím kuřetem? Ale nedostalo se mu odpovědi. Ženské jen pokrčily hlavou vůbec, ani nechápajíce takovou podivnou, nijakou otázku dítěte. Kdož by se staral o kuře a věděl o takových věcech!

Mladá paní zatím ujala se vlády v domě. Vše se řídilo jejím přáním, jejích rozkazů musilo býti slepě dbáno. A bylo těch rozkazů nemálo.

Děvečky ~~jí~~ji nemilovaly. Vyjadřovaly se každé chvíle, že byly-li za nebožky tolik let, nepůjde to nyní ani tolik neděl. Katla pak pravila, že kdyby nebylo toho hocha, že odešla by hned. Hošík pak se ~~jí~~ bál nové matky a zřejmě se jí stranil. ~~Jediné~~Jedině při jídle ~~bývalmusel~~ býti v její společnosti. Sedávala s otcem na pohovce, těsně podle něho. Smutný a zarážený, jako ve snách svá sousta pojídaje, hošík pozoroval všechno netečně, jako odněkud zdaleka, jaksi tím způsobem, jak z ústraní na vás ~~z dálky~~ hledí ~~kousající~~ králík, jednotvárně okousávaje svůj list – zdánlivě bez účastenství, a ~~přec s~~ přece neodvratnýma zrakoma ~~sleduje~~, plnýma plaché, neustálé bázně, každé vaše hnutí sleduje. Tak hošík. A nic jiného neuměl si pomysliti o tom, jak se ti na pohovce k sobě chovali, než toto: Jakže to přijde, že jeho tatínek pořád tuhle objímá a líbá, vůbec chová se k ní tak pěkně a nějak zvláštně, co s nebožkou maminkou hrubě nakládal, sápával s ní často, křičel na ni a ošklivě jí nadával, natož aby ji někdy obejmul nebo

políbil. – O svých myšlénkách se dlouho nikomu nezmínil. Až jednou, když ho Katla konejšila k spánku, šeptem na ni zavolal.:

—„Katlo!!“ A sotva stařena se k němu přiklonila, vzal ji za krk a pravil s neobyčejnou vážností:

—„Víte co, náš tatínek má jituhle radši, než měl maminku. Maminku huboval a tuhle líbá.“ A jako by jen to chtěl naznačiti, pustil jejízase krk Katlin a víc zasvíce nic neříkal; vlastně více ani zatím nechtěl mluviti a zavřel oči jako ku spánku. Katla políbivši ho na čelo, odešla a vyprávěla to děvečkám. Mluvily o tom dlouho do noci, zaplakaly si pro nebožku paní a zaplakaly nad sirotkem. – –

Do čtrnácti dnů udály se v domě všeliké změny. To jest stará Katla a obě mladšímladé děvečky bylydostaly od mladé paní propuštěnyvýpověď. Za důvod udávala, že nejsou k ničemu a také žejí nejsou dosti spolehlivy. Bezpochyby také kradly. To předstírajíc, upadala vždy v úžas, jakmile o tom byla řeč, jak jen nebožka s takovou čeládkou to mohla vydržeti – ostatně, dodávala při tom pochmurnějaksi povážlivě starostlivě, stopy těch poměrů jsou na všem až příliš zjevny. Její muž schválil úplně toto počínání. Děvečky šly ale hned; Katla před odchodem celou noc nespala a vyplakala u lůžka hochova. A zanedlouho dostal výpověď starý čeledín, již za předkůvodmalička v domě sloužící, vymohlaza dědů. Vymohla si to mladá paní, prohlašujíc, že je to starý, neschopný mrzout, jenž ke všemu mnoho sní a práci žádnou nikde není zříti. Muž jí přisvědčil, praviv, že to ostatně již také pozoruje s nelibostí jednání toho starého neotesance.

Přišla do domu čeládka z její strany, již znala a o jejíchž „karakterech“ byla přesvědčena. Byla to mohutná zrzavá ženština Pepka; mladší, se sraženým čelem a sklenýma, zavilýma očima; pak jedna holčice právě tak drzá jako hubatá. Za čeledína byl přijat člověk s převislýma klapkama na očích, na nose s vystouplými nozdrami, se rty oslizlými a stále vlhkými, nosící koženou zástěru a kalmukovou kazajku, nějak vhodně doplňující celý jeho zevnějšek.

ZcelaA zcela jiný duch vstoupil s nimi do domácnosti. Místo dřívější dověrnosti v obcování mezi sebou jako na venek, té(takové aby se řeklo staromódní dověrnosti, s níž přihlíženopřihlíželo se k domácímu životu, k vlastním povinnostem i k poměrům bližních,lidí ostatních bodře a shovívavě – ovšem dověrnosti sice dávno přežilé dověrnosti, jíž , ale které ještě nebyly ještě pro smích poctivost a, láska, útrpnost, milosrdenství—) zanesla se sem jizlivost a neupřímnost. Práce domácí konány bez lásky k věci, bez dřívější zaujatosti. Poměry sousedů přetřásány jen ze zlé stránky, každý z nich stržil si nějakého výsměchu, a nikdo

neušel zlomyslným očím domácích bez kousavé poznámky na svůj vrub. Zvlášť ale nebylo opomenuto žádné příležitosti, aby nebyly vysloveny jizlivě narážky na poměry za nebožky a také všechna zřízení z jejích dob byla zcela zvrácena a významně v opovržení uváděna. Rezavá Pepka byla neobyčejně vynalezavou v té příčině, ~~jen~~ překypujíc před mladou paní podobnými kousavými úsudky, jimž mladá paní s uznáním se smávala za významného dorozumívajícího se krčení ramenou. Pošklebovaly se té staromódnosti a „bejvalá dobračka“ přicházela přímo nebo nepřímo stále na přetřes. ~~Výraz~~Vítaný výraz „bejvalá dobračka“ měly od jednoho žebráčka, jenž vyhnán od jejich dveří, s povzdechnutím pravil, že „bejvalá dobračka“ nikdy mu to neudělala. ~~Nemohly~~Od té doby nemohly se dosti vynasmáti bejvalé dobračce~~… A.~~

Přirozeně hošík po bejvalé dobračce byl tou památkou, na niž pozvolna hrnulo se nejvíce úsměšků a potupy. Zpočátku bylo jen němé pošťuchování za jeho přítomnosti s významným pomrkováním. Pak to byly žerty a nezbednosti ztropené na něho. Při každém jeho slově, jímž se tázal nebo odpovídal, zařehtaly se sborem děvečky, daly si pak opětovati jeho ~~výrok~~výroky, jako by ~~mu~~jim neporozuměly, a znova tím více se řehtaly. Byly to pak již útržky, opravdové odbývání i týrání, ~~jež~~co hošík musel zakoušeti od surové chasy – právě v tom pořadí a stupni, jak se k němu chovala macecha. Tak se stalo, že během nemnoha týdnů nalezeny na něm vady neslýchané, pro něž byl bit, pro něž odpírána mu jídla, pro něž musíval klečeti.

A hrnulo se všechno na jeho hlavu tak pozvolna, s takovou metodou a vypočítavostí, že stával jako před hotovou událostí před tím, co již dávno se připravovalo~~: s nesčetných ústrků znenáhla a vytrvale se hromadících vzrůstala pro něho náhle pohroma. Neměl hošík~~. Neměl času ani oddechu ani pochopení, aby se nač připravil a něčemu vyhnouti se hleděl. Pohroma přikvačila, a ~~jeho slabému tělíčku, jeho vetché dušince~~jemu bylo ~~pak~~ jen trpěti bez odmluvy a obrany.

S uzarděním, s utajeným dechem ~~pak~~ stával, když náhle shrnulo se na jeho hlavu takové zlořečení. „Udělals to a to,“ křičel celý dům a zrzavá Pepka div ho očima nepohltila. Byl vinen věcmi, v nichž neměl nejmenší součinnosti; nalézal se ~~na místech~~prý trestuhodným způsobem na místech, od nichž v skutečnosti právě byl nejdále; nehody cizí nepozorností zaviněné úmyslně jemu se přičítaly. A jiného odvolání v celém světě neměl ~~hošík~~ sirotek než k té, co byla jeho maminkou a umřela. Jen to tiché, mystické odvolávání se duší nešťastných ~~zoufalých~~, pro něž uzavřena útočiště ~~ostatní~~pozemní, jemu zůstalo. Jako vzhlížíme zpět na drahá místa, z nichž odcházíme ~~a kde jsme zažili chvílku štěstí~~, jako tíhneme k dobám dávno

minulým, kdy ~~vše~~ bývalo ~~s námi~~nám líp, tak vracel se hošík ~~pozvolna~~zvolna a bez vlastní vůle k poměrům, na něž již již začínal zapomínati. –

—„To by mně byla maminka nikdy neudělala~~,~~,“ vyhrklo jednou z něho v chvíli těžkého strádání. A tu poprvé jasně vzbudila se v něm představa matky zemřelé v spojitosti bývalých práv, života a lásky, a vzbudivši se ~~jednou,~~ víc ho neopouštěla, spřádala se s veškerými jeho pomysly, celým jeho cítěním provázela jeho skutky a vkrádala se i do jeho strastných snů za dojmů té nepřetržité trýzně. Sám si hledal ~~tedy~~ útěchy. „Maminko má~~, maminko,~~,“ úpěl, když ho bili. „Maminko~~,~~,“ úpíval ve snách. „Maminko~~,~~,“ vykřikl někdy ~~z~~ ze vzpomínek za bdění…

Jednoho dne k večeru nalezly se v saloně na pohovce z nové plyšové garnitury šlépěje bláta.

—„Milostpaní, jdou sem~~,~~,“ křičela Pepka ~~odestlávající tam postele.~~poklízejíc salon. Mladá paní zuřivě zaplakala, zhlednuvši ~~zablácený povlak~~zablácenou garnituru, na níž si tolik zakládala.

—„Kdo to ~~byl,~~udělal?“ křičela.

—„To vědí. Jiný sem nepřijde~~.~~, a kdo by to také jiný moh udělat?“

—„Přiveď ho, přiveď~~!~~!“ Pepka přivlekla hocha do salonu. Mladá paní běžela jim vstříc.

—„Hleď, ničemo, co jsi udělal~~,~~,“ křičela a třásla chlapcem.

Ten váhavě pozvedl očka k šlépějím na pohovce.

—„To jsou od psa~~,~~,“ pravil.

Paní se zarazila a ~~povšímla~~povšimla si šlépějí. Bylo až příliš dobře znáti otisky to psích ~~pracen~~pracek. Ale k bývalému vzteku přidal se vztek ~~sobectví~~zlovůle, jež ~~bylo překonáno~~byla překonána a od svého ~~mělo~~měla ustoupiti~~…~~.

Vrávoraje vyvlekl se hošík z rukou rozlícené ženy. A venku se polož̌iv a jako v mrákotách kolem sebe hrábnuv, skryl obličej do trávy…

Byl již večer.

V těch chvílích, kdy večerní chlad již smysly jímá a tajemný soumrak vniká do duše; kdy listím provanuje tichý šelest a na dálném obzoru temně slehají se nebesa; kdy zdá se, že kolem není oblohy ani vzduchu ani jakýchkoliv předmětů a vše je ~~v nedozírno průhledné, kamž oko~~tak šeré, usněné, kam práhne a vznáší se duše celá; v těch okamžicích, kdy zdá se, že anděl urovnaného smíru vane svými perutěmi… jímaly dětskou duši mrákoty muk a ~~zoufalosti~~utrýznění. Ještě těsněji přimkla se ~~jeho~~zpoličkovaná tvář k zavlhající trávě~~,~~ a několikráte jeho ručinky zahrabaly podle tělíčka~~…~~, jakoby v stále novém usedání muk a pláče pokořené bytosti.

~~Tu náhle~~Za dlouhou dobu v jeho ustrnutí, kdy jaksi již se sbíral a zapomínal, něco ~~prudce~~ narazilo mu na ~~jeho~~ ruku. Povstal hošík a vyjeveně se rozhlédl. Spatřil podle sebe ~~tetelící se~~ kuře~~, a podívav se stranou, několik rozčepeřených kvičících kuřat dosud hotových k útoku. Mávnul proti nim a pronásledované kuře vzal do ruček. Pranic se nebránilo. Dětská duše plná právě utrpení vznítila se milosrdenstvím, dávajíc tak opětně výrazu oné velké povinnosti sebezapření a přispění trpícím. Přiložil pak hošík~~. Mimovolně přiložil ručinku k zvířecímu tělu ~~a jako by něco šeptal kuřeti. To se~~. Pranic se nebránilo, ba k němu oddaně se vinulo. Aha, chce jít spat, pomyslel si on. Hledá kouteček. Byl ~~pak čas při nadcházejícím soumraku, aby kuře zanešeno bylo na příhodné místo k přenocování. Věděl to již~~ dávno ~~hošík, sám již mnohokráte kuře ukládal.~~čas k drůbežímu odpočinku. Vstal tedy, z lící setřel slzy. Šel ~~pak~~ a ~~dal nejdřív~~zanesl kuře na schůdky řádu. Kuře ~~povylezlo z jeho dlaně~~neobratně popolezlo; leč nějaká drzá slepice vtom z řádu vyhlédnuvši prudce se na ně obořila a ono poplašeně skočilo zpátky ~~na dětskou dlaň.~~. Chtěl je dáti hošík do psí boudy, kde za ~~leta~~léta pes neležel, byly tam však již kachny a ty by byly kuře uštípaly. Když je pak pokládal někam na sklep, vyřítila se ze zátramí kočka, jako by chtěla zrovna na kuře útočiti. Do kolny dáti se nemohlo, chodil tam tchoř, ve dvorku byly německé myši. Byl již hošík v rozpacích, kamže kuře uložiti, a všechna rada ho opouštěla. Leč kuře, jakkoli zažilo v té chvilce již tolik nezdařených ~~pokusů~~pokusův, hošíkovi jaksi důvěřovalo. ~~Kamkoliv~~Kamkoli je dával, nevzpíralo se, hned poddajně tam vcházejíc, jako by si myslelo: však ty to musíš věděti, a cítilo, že u toho děcka nemá se praničeho obávati. ~~A bylo by šlo i tam, kde by mu hrozilo skutečné nebezpečí, jestli *v těch místech* byl by mu hošík určil útulek.~~ Avšak útulku nebylo k nalezení, aspoň ne po rozumu dětském. ~~Kamkoliv s ním zašel,~~Všady vyskytla se nehoda. ~~Již jeho snaha vzrůstala v pravou vášeň, ale zároveň vzrůstala jeho nedůvěra. Bylo mu jako člověku vzrostlému, u něhož až k šílenství stoupají obavy a představy nejistoty. Proběhal již hošík celý dům, srdce mu bušilo, tváře mělo zanícené.~~ Kuře začalo býti zatím nepokojno, trhajíc sebou v dětských rukou a povytahujíc krk, aby se kolem sebe ~~rozhlédalo~~rozhlédlo; byla minula již dávno chvíle, kdy jindy ~~již~~ spávalo, a pak v horkých je svírajících rukou bylo mu nevolno. Tu konečně hošíkovi zasvitlo. Vždyť má svou postýlku, proč by si ~~ho~~je nevzal tam, tomu není pranic na závadu~~,~~ a nikdo toho nezpozoruje, protože teď nikdo k spánku ho nekonejší jako dřív a nevšímá si ho nikdo, když jde spat. Zaplesal, takřka nadšení ho jalo, zadýchal na kuře a schoval je pod oděv. Leč bylo něco na závadu milosrdným jeho úmyslům. Sotva vloudil se do dveří, třesoucí ručku skrývaje pod oděv, zpozorovala zrzavá Pepka, že má něco za lubem. Jako by si ho nevšímala, nepustila ho ze zřetele, až postihla, co prováděl. Přihrnula se hned k jeho postýlce, strhla

podušku. Spráskla pak ruce, odplivla si a svolala celý dům. Mladá paní byla úžasem ~~téměř~~celá bez sebe.

—„Viděli jste kdy, lidé, něco ~~tomu~~ podobného? Já aspoň ne, já přivykla díkybohu jiným poměrům~~. Podívejte se, lidé, a suďte sami! Co tomu říkáte, jest to věc možná, jest možná taková ničemnost? Ten zmicí mně v saloně pohovku, je za to napomenut a zas chce mně zničiti peřiny. — Jdeš mně hned s tou obludou pryč, ničemo!~~! Takovou ~~potvoru~~neřest dávati do peřin, do ustlaných, čistých peřin ~~— viděli jste to kdy, lidé? Já ne.~~(– neměl prve na tom dost, že mně zničil kanapé –). Vidím, že je nejvyšší čas ~~vzíti~~vzít tě, ~~kluku~~kloučku, jaksepatří do cviku, nebo bys nám zvrátil celý dům~~. Pryč s tím, povídám, hůj!~~ svými zlozvyky.“

Mávnutím vyrazila mladá paní kuře z rukou chlapcových. Kuře se překotilo a tělem a hlavou prudce padlo na zem. V té poloze bylo setrvačností ještě kus smýknuto, chtěvši pak povstati, padlo zas. Potom teprv směšně se motajíc a křídly tlukouc s křikem vyběhlo otevřenými dveřmi ven~~—~~, kamsi do šerých koutů.

Hošík zavzlykal. Ale křeč sevřela mu hrdlo a nemohl dál, jakkoliv plakalo celé jeho nitro. A chtěl, ruce vzepjav, vyběhnouti snad někam za kuřetem do síně. Macecha ho však zadržela, zpátky jím trhla.

—„Hloupý kluku~~,~~,“ křikla, ~~jaké~~„jak se to ~~chování~~chováš? Ale teď již všeho dost, hybaj spat~~…!~~…!“

Po celý večer chechtaly se děvečky tomu výjevu. – Měla mu jen milostpaní více naložiti, projevily při tom přání~~———~~, obdivujíce její velkomyslnost.

Kuře zatím skrylo se do kusu starého utrženého žlabu. A děcko usínalo s horečným, němým steskem. A zas pojem matky, zoufalý a nedostižný, skvěl se v jeho snách~~…~~ po celou noc.

Té noci se hošík neobyčejně zpotil a promokřil všechno, co měl na sobě, i peřinky pod sebou. Pepka, když stlala, hned na to upozornila děvečky~~, padly~~. Padly vzhledem k tomu dvojsmyslné narážky, krčilo se nosem a někdo podotkl, že pro takové prasáky není ani místo v posteli~~…~~, takhle někde na chlévě.

Zatím se také zrovna dnes shledalo, že počíná si již delší dobu nadmíru nezpůsobně u jídla. Mladá paní začala si u každého jídla význačně na to stěžovati, leč dělala, jako by chtěla raději sama trpěti než proti tomu chopiti se nějakých prostředků, nervózně jen při tom krčíc ramenoma, povzdychujíc si a svírajíc rty, a dávajíc tak před mužem najevo, co je jí snášeti ošklivosti před těmi nezpůsoby.

—„Nu co~~,~~,“ pravil konečně po německu otec dítěte, „nechať jí s čeládkou venku, bude mu to asi jedno~~.~~.“ –

Hošík se podíval na otce, jakkoliv slovu nerozuměl. Otec zamrkal tu bezděčně očima, leč po vděčném pohledu ze strany mladé paní byl hned zase svým.

A druhého dne, když hošík po zvyku posadil se k stolu pánů, Pepka ho zhurta odtamtud vyhnala.

—„V kuchyni je tvé místo, čuně.“

Ukázalo se za nějaký čas, že ani čeládka s ním nemůže jísti pro jeho nezpůsobnost. Bryndal si po bradě, jedl prstíky, sežvýkaná sousta zase vyplíval vyplival, jiným sáhal do talíře.

— Milostpaní, pravila jednoho dne rozhodně Pepka, já s takovým bych ani za nic nejedla. Ostatní dopověděla posuňky a drzá naskytnuvši se k tomu holčice stranou se ušklíbala a hlavou třásla, jako by švába polýkala.

Bylo tedy hochovi zvlášť prostřeno do kouta na židli, tam ať si dělá, co chce. – „Tam to nikoho nežinýruje,“ podotkla Pepka.

Leč ani na tom nezůstalo. Jednou jdouc mladá paní kolem hošíka, vtáhla do sebe dech, jako když větří, a obrátila se k děvečkám:

—„Necítíte nic, pravila,?“ tázala se. „Takový nějaký jako by něco smrdělo po štěnicích.puch.“

Služky na sebe koukly a vypukly u významný smích.

—„To my, holečku, již dávno cítíme,“ odvětila jedna, pozvednuvši loket směrem k hošíkovi.

Shledalo se, že to smrdítím puchem je vinen hoch. I vyhnali ho zhurtabez odkladu ven do síně k pumpě. A mladá paní s Pepkou plily z ošklivosti hezkou chvilku, než se zas upokojily žaludek, a všechna okna musela se otevříti.

Hošík se u pumpyv síni usedavě rozplakal. Plakal tak při celém svém obědě, když seděl u pumpytam na špalíčku, hanbě se sám před sebou, nad tím ošklivým, co mu přičítaly. – „Mamince jsem nikdy nesmrděl, ne ne, já to nesmrdím,“ znělo mu jaksi v duši. A miskamiska – byly mu již dávno mískuza talíř misku vyměnily za talíř – zůstávala nedotknuta podle něho.

…ZatímPřiloudilo se přiloudilozatím do síně kuře. Ostražitě pozvédalopozvedalo drápce, hlavu na strany klonilo. Podívalo se na hošíka, a neviděvši překážky, jalo se ztichatiše z mískymisky klovati. A dosti naklovavši, přitlačilo se poté k stupínku, a strčivši zobáček pod křídlo, stálo tu nepohnutě a dlouho, nevyrušujíc chvíli žalu…chvíle dětského žalu, jsouc jednou syto a bez ohrožení. – –

Dosud nalézala se dětská postýlka v pokojíku vedle ložnice macechy a otce.

Bylo to jednou v noci, když se hošík probudil. Z pokoje vedlejšího zněl sem utajený smích, jakési veselí a plesání a šepot; mezitím pak střídaly se polohlasné polibky. Také tam hořelo

přitlumené růžové světlo z parádní lampy, vyšeřujíc ~~skrz záclony~~záclonami skleněných dveří až k němu na postýlku. Lehounké vzdušné útvary tkvěly na stěnách a po stropě. (Zdálo se vedle v pokoji dlíti celé blaženství a vřelé, vášnivé štěstí smyslného života.) Zamyslil se hošík. Vzbudil se v něm ohlas dob minulých, takový ohlas, jenž nějak pojil se tam k ~~tamtěm~~těm výjevům za sklenými dveřmi, k tomu ztlumenému plesu, blaženství a ~~k těm~~ polibkům~~.~~ ukojované náruživosti. Jenže to bylo tehdáž zcela jinaké, strašné, v směru zcela opačném. Spal tehdáž vedle. Probudil se také jednou v noci, vlastně vyřítil se ze sna. Slyšel nějaký hřímavý, vším otřásající hlas a usedavý křečovitý pláč. Nemohl se ale dlouho vybaviti z jistého obluzení a připadalo mu vše pouhým, divým snem. Konečně vzpamatoval se tak dalece, že poznal, že to zlořečí otec a pláče maminka~~.~~, ta, co umřela. Bál se tu oči rozevříti z jakési vzrůstající obavy, aby ~~neviděl~~nezřel věcí strašnějších, než již slyšel~~.~~ ~~Týž~~, aby jaksi neuzřel toho hřímavého, vším otřásajícího hlasu a onoho usedavého křečovitého pláče a co s tím vše spojeno… A ten hlas vedl si pořád divěji a bylo to zlořečení, pusté nadávky a surové výčitky, co chrlily se na jeho maminku. Třásl se úzkostí~~,~~ a horký pot ronil se mu z celého těla. A jakási zoufalá rozpínavost hnala ho k výkřiku a obraně, aby se vrhl na toho člověka a maminky obránil, leč cítil zas hned svou malomocnost proti zlolajně rozpoutané náruživosti. Modlil se ~~jen~~, jak to uměl, a do polštáře plakal. Jen jednou pootevřel očinka, když hlas a pláč ~~stejnou vedly. Jako v mrákotách zhledl~~prudčeji zabouřily. Zhledl tu, jak maminka bosa v koutku stála a hlavu dlaní podpírajíc srdceryvně štkala a celé její tělo křečovitě se při tom zmítalo; a zhledl zároveň, jak ustrojený, ~~patrně z hospody přišlý~~odkudsi se navrátivší otec~~,~~ se právě po ní rozehnal, ~~střil~~strčiv do ní oběma rukama. ~~Tu hošík~~ Hošík vykřikl a ztratil paměť. ~~Jen zdálo se mu ještě, že slyší jakýs kvílivý mroucí hlas pořád stejně opětující: Ah, já již mlčím, a chceš-li, dobij mě. Bylo to ale pořád slabší, také ten řev umlkal.~~ Když se zase vzpamatoval, bylo úplně ticho a lampa zhaslá. Zvenčí šeřilo jen přitlumené světlo měsíčné. Připadalo mu všechno, co se událo, jen jako divý horečný sen. ~~Pohlédl~~Pohledl na lůžko otcovo – tam se nic nehýbalo. Pohledl na lůžko matčino – i tam zdálo se všechno klidno. Avšak nikoliv. Jakýs podezřelý šustot zaslechl tu a divné zvuky, jako by se ~~brzo něco prodíralo~~šelest prodíral skrz zaťaté zuby, a brzo zas něco ~~chmatalo~~chmátalo kolem sebe. Pohledl bystřeji a viděl v šeru, jak nahá ruka – patrně to byla ruka – najednou se vymrštila nad lůžko a celá peřina rytmicky začala ~~se~~sebou cloumati. Hocha jala veliká hrůza. Ty známky nějakých tajemných dějů přiváděl do spojení s nedávnými strašnými výjevy. A když ty známky z postele matčiny neustávaly, pochopil, že se něco děje s jeho maminkou. Vyvstal… ach, jak vyvstal hrůzou zdržován… přešel pokojem~~,~~… jaká to byla ustrašená chůze… přistoupil k lůžku matčinu~~.~~! Hrůza šla z jeho maminky, z jejích ztrhaných lící,

z vytřeštěných sklených zraků, ze zaťatých rtů. A ~~zas~~tu zase sebou škubnuvší nahá ruka byla by ho málem zasáhla. Vzkřikl a výkřikem tím vzbouřil celý dům. Nalezli matku v mdlobách ~~a~~, v křečích a stěží jen ji přivedli k sobě. – Na tu noc hošík nikdy nezapomněl. (Co strašné ohromivé vidění tkvěla mu neochabujícím dojmem stále v duši.) Od té doby začal se jaksi báti svého otce~~.~~ a neblahá tušení míti o celém životě. A když někdy zaslechl, jak lidé mluvili mezi sebou, že jeho maminka ~~je maminka~~byla pravá mučednice, začal to od těch chvil chápati, spojuje pojem mučednice se vzpomínkou na onen noční výjev. – – To dnes náhle, s neobyčejnou živostí ~~a silou~~ přišlo mu na mysl, prodělal znovu strašný onen obraz a srovnával s tím, co nyní vedle se dělo. Jeho dětské přesvědčení vzpíralo se tomu, bylo si vědomo něčeho nespravedlivého, něčeho zločinného a ukrutného proti jeho mamince~~.~~ — ~~Zároveň~~, a čím více se ti tam těšili, tím více celá jeho bytost zpátky po ní zatoužila. ~~Jediné~~Jedině teď jí se zabýval, celou svou nesmírnou láskou dával jí zadostučinění za spáchané křivdy, k ní chtěl, —„kéž by tu byla ona, maminka~~,~~“ volal v něm hlas, a maminka, maminka ~~pronikala~~pronikalo celou jeho bytostí. A jeho touha neznala víc nemožností ani ohledů, nedala se udržeti; vášnivě se rozplakal a hlasitě jal se jí dovolávati. —„Maminko, maminko~~, znělo za ~~“ zaznělo to pozdní ~~noci~~nocí a překřičelo vedle smích a ples a polibky. Rázem tam všechno umlklo. Bylo chvíli ticho, jako by se poslouchalo, co to má znamenati, je-li to pravda; až pak najednou vyšla z pokoje macecha v bílém nočním oděvu, trochu rozhalena a s rozpuštěnými vlasy. Posvítila lampou, již měla v ruce, hošíkovi v samou tvář. Viděvši, že nespí, že on to křičel a ~~pořád~~pořáde tak vede svou, vztekle se naň osopila:

—„Co zas máš~~, nezbedo~~? Již ani v noci nedáš pokoje~~?~~?“

Poté s ním příkře zatřásla. Ale hošík nedbal příkazu, nedbal hrozby a:

—„Maminko má, maminko, chci k vám~~,~~“ volal tím úpěnlivěji. Jen k ní, k ní jediné ~~již~~, do jejích končin tíhla duše trpící ~~duše~~.

~~Nemohši~~A nemohši nijak zabrániti těm výbuchům, zavolala paní ~~Pepku~~ z kuchyně Pepku, a chvějíc se zlostí, přikázala jí, ať okamžitě vezme hocha do kuchyně a ~~ne dál,~~propříště že se mu vůbec bude stláti v kuchyni.

~~— A postarej~~ „Již ani v noci nedá pokoje. Postarej se, aby ~~vědělsi~~ si pamatoval, že se má v noci ~~spát.~~dát spat.“

Pepka vycenila žluté zuby, chopila se hocha a jako hříčku usadila ho do své rozválené postele, zavřela pak dvéře k ~~pokoji~~pokojům. Hošík počínal si teď jako zoufalý. Maminky se pořád dovolávaje, stále vyvstával a nechtěl s Pepkou spát. Bylo mu ~~protivně~~tak protivno v té její vyhřáté posteli, ošklivost se ho zmocňovala. Ale Pepka pokaždé ho přirazila zpátky, a když pořád upokojiti se nechtěl a jí nedal usnouti, vsadila mu ohromnou svou rukou na nahá

zádička několik ran.… Dovedla se již Pepka postarati, aby věděl si pamatoval, že se má v noci spát.—

Následkem toho bylose jen stalo, že dětská postýlka, dřívdříve vždy jen podle lůžka nebožky maminky se nalezavší, přešinuta byla trvale do kuchyně podle postele zrzavé Pepky. Stalo se to cestou zcela přirozenou. Proč štval v noci hoch a vyrušoval mladou paní? Začal-li teď s podobnou, věděla si s ním již Pepka rady, majíc ho po ruce., z přirozených pohnůtek. – –

Kdy se končí lidská zloba? Pravím, kdy se končí? Je naděje, že ukojivši se jednousvou vášeň sama se rozplyne a uklidní, jako oheň přechází v dým, když strávilo se palivo?? Nikoliv! Konce jí není. Zmocnivši se jednou nitra, ženeŽene se dál jako setrvačnost, silou pořád vzrůstající, vše jí slouží za pohnutkupohnůtku, ve všem spatřuje zmocnění k svým útiskům… Strhla-li se někde na návsi vřava kluků, hned křičela mladá paní, chytajíc se za uši:

—„Že je to zas ten proklatý kluk??“

A Pepka hned vyběhnuvši, přivedla hošíka, jenž kdes na zcela jiném místě tiše se choulil.

—„Vždyť mě připravíš o zdraví, ty jeden mamlase,“ zasoptila naň mladá paní a hoch byl bit. –

Psi se rozštěkali.

—„Že je to zas škádlí, on,“ křičela mladá paní, popadajíc se za uši. Pepka přivedla hocha, byl bit. –

Nalezl se rozbitý talíř venku pod žlabem. Byl hoch bit.

A bzučely-li mladé paní příliš mouchy, jestli jí životnový žaket nepadl, jestli nebyla se svou podobou spokojena v zrcadle (i podle toho řídívá se ženská nálada);), jestli se jí nákyp nezdařil, měla-li jiná lepších šatů neb nový román se jí nelíbil. — Za, anebo měla migrénu – za to všechno byl hošík bit. Nebyl-li sám původem všech nepříjemných dojmů na mladou paní, byl aspoň vzdálenou nepřímou jich příčinou., byl mrakem její duše, závadou jejího uspokojení. Stěžovala si pak mladá paní jen na nervózuného, přičemž vždy v jistém směru nelibě, jaksi umučeně potřásala rameny, což mělo značiti: Prosím vás, nedivte se tomu, jak nepřipraviti se o zdraví s tím klukem. Vím to, že mě ještě do hrobu přivede.

„Prosím vás, nedivte se tomu, jak nepřipraviti se o zdraví v takovém případě. Vím to, že mne ještě do hrobu jednou přivede…“

Zanedlouho byl mu i oděv vyměněn. Za nebožky maminky nosíval krátké kalhotky, bundičku se zapínací přezkou a botky s mosaznými špičkami. Nyní však chodil bos a na sobě měl oděv z hrubého štruksu, již také roztrhaný a nespravený, a ještě se křižovala mladá paní, co všeho roztrhávšechno roztříská a člověk jen aby se lopotil a všechno dal na něho. – –

Tak ze všeho pozvolna byl hošík vyhostěn~~, všeho~~. Všeho zbaven, co stávalo dřív. Tělesné potřeby byly u něho trestuhodnou zbytečností, každý projev jeho duše zločinem. Každé slůvko, pohled i pohyb ztrestán, napadla-li zrovna k tomu mladé paní chuť, ano trestán býval i za myšlenky, kdykoliv chtělo se jí u něho je předstírati. Jen z nutnosti trpěn jako škodný hmyz, jenž však, jakmile se zjeví, hned se pronásleduje a zašlápne. Ano, o to zašlápnutí běželo.

Ponejvíce čas svůj hošík trávil na dvoře mezi stodolami. Tam mu to bylo dovoleno. A měli-li přijíti hosté, ~~tak~~již tak často za mladé paní se dostavovali, tož jako se při takové příležitosti smejčí a poklízí, byl on nejdřív ze světnice zahnán. Avšak jinam-li ~~z těch míst~~si odešel, někam na náves nebo mezi sousedy, hned byl za to trestán, že se toulá. Jedině ten koutek mezi stodolami a kůlnami byl mu tedy dovolen a stal se mu celým světem. Začasté dlouho do noci zde meškával, a nikdo se po něm nesháněl, ani aby mu dal večeři, ani aby ho uložil do postýlky. Jediným ~~tu~~ soudruhem bývalo mu povržené kuře. Nedivte se, nesmějte se, byli-li jste dětmi. Obě ty bytosti povržené jako by pudem se nalezly. Pocítily, že mají něco společného, shledaly, že dostačují svým zájmům. A přivykly na sebe jako druh na druha~~.~~ stejného povolání a osudu. Každý měl ze svého přátelství nějaký prospěch; kuře nalézalo u ~~něho~~něj ochrany a péče a hošík, jakkoliv před jeho nepřáteli kuře ho ochrániti nemohlo, nalezl aspoň někoho, v němž našel přítulnosti~~.~~ — a v opuštěnosti náhrady – –

~~Obě~~Snad obě ty bytosti byly ~~však~~zároveň nešťastny i v jiném směru~~.~~, ve směru vlastní odpovědnosti, jak se to dnes pojímá.

Byly ~~totiž~~snad z ~~těch~~oněch povah, jež odstrčeny a na sebe odkázány nedovedou se přizpůsobiti těmto změnám a nemají schopnosti a síly jíti svou cestou, pohromám se vyhýbati a prospěchů, jaké vždy se naskytnou, obratně používati. Hle, štěně! Vzato od čubky matky do cizích míst, ~~začíná~~ naříká, ale již v několika dnech začíná chovati se jako starý pes. Jako by postihlo, že je odkázáno samo na sebe. ~~Samo vyklepe~~Vyklepe si vydatně srst a uléhá po způsobu psů dorostlých. Samo shání se po žrádle, směle si je vymáhá, i proti psům daleko starším se postaví. Samo se ohlíží po příhodném místě k odpočinku, opatrně se vyhne šlapajícím ~~nohám~~nohoum, hraje si jen se psy, o nichž ví, že mu neublíží, a dovede uniknouti včas výprasku. Vůbec začne žíti, opravdově žíti, jak to nese svět, a na jeho bezstarostném, hloupém a směšném štěněčím obličeji vážný rys se ukládá, je to dobře ~~znáti.~~pozorovati. –

Nikoliv oni, hošík a kuře. Čím více ~~na~~o ně bylo ukládáno, tím více trpěli, čím ~~víc~~více jim odpíráno, čím ~~víc~~více pokořováni, tím více strádali. Nebylo u nich síly výbojné, a jestli pohroma jim hrozila, spíš sami se do ní řítili, než aby se jí vyhnuli. Byli jako rákosí, jež tím

níž se ohýbá, čím silněji vichr duje. Povahy takové vydány jsou všanc neúprosné zkáze. Leč není to jejich vinou, ale jejich osudem…

Tím utrpením nepřetržitým a nevýslovným děcko zjevně a rychle chátralo. Sláblo jeho tělíčko i duše. Jeho líce jal se zastírati šedý profialovělý nátěr, oči se mu kalily a zapadaly, rtíky samovolně se mu ~~potřásávaly~~třásly tím známým způsobem, vlastním každému utrpení~~, vůbec celé jeho tílko~~. Vůbec na celém těle úžasně zhublo. Smysly pak jako by mu tupěly. Hleděl a neviděl, poslouchal a neslyšel. Nepochopil, co od něho se žádalo. Jen díval se němě a vyjeveně těma kalnýma a zapadlýma očima, jako žába, ~~podle níž~~na niž jste šlápli. Víc neplakal, ~~víc~~více se neozval, ať s ním dělali, co chtěli. Byl jako bez citu a paměti. A Pepka říkávala, že kluk „troubovatí~~“.~~“, že je čím dál větší zarytec, a bylo to jen záminkou k novým nekonečným příkořím…

Poslední kapitolky dětského románku~~. Milý čtenáři, jedná~~ nastávají. Jedná-li se o dětský román, ~~nehledej~~nelze v něm hledati podivuhodně zauzlených a obratně upravených dějů a také ~~v něm nehledej~~ne hlubokých, mocí rozumu vymezených psychologických ~~projevů~~zjevů. V románku dětském ~~nenalezneš vlivů~~nemohou se nalézti vlivy silné vůle, jež by své podmínky ~~ukládala~~ukládaly na vnější údaje a ~~imponovala~~imponovaly tak světu i přírodě. ~~Nenalezneš~~Nenaleznou se v něm ~~otřásajících scén~~otřásající scény vyvinutého rafinovaného citu, ~~žádných vypestřených situací~~žádné vypestřené situace ani ~~vybroušeného dialogu.~~vybroušené salonní dialogy. Vůbec všech těch estetických činitelů-lákadel, jimiž smysly se mají příjemně vzrušiti, dětský román postrádá. Zabývá se dětský román dítětem. A dítě~~,~~ – toť prosté a naivní jako polní květ. ~~– Leč zároveň~~Ovšemže, jsouc podobno polnímu květu, má jako on ~~nejhlubší~~rovněž hluboká svá tajemství. ~~A to jsou dvě příčiny~~Však tu je zase příčina, proč dětský román, dítětem se zabývaje, ani nemůže míti ~~oněch~~nahoře vytčených estetických předností. Prostota jich nepotřebuje a k vystižení tajemství zase nestačí. Bývá proto dětský román tak prostý, směšný, drsný i naivní~~.~~, jako je tento. Musí se v něm přetřásati věci, jež jsou tak malicherny a bezvýznamny u člověka vzrostlého, poněvadž právě při ~~těch~~nich děcko ~~trpí nebo se raduje.~~má své radosti anebo trudy. I přicházejí v něm slova nemotorná, výrazy nedostatečné, obraty kupodivu nevtipné. ~~Logické~~Psychologické pohnůtky a ~~psychologické pohnutky~~logické závěry jsou pak takového rázu, že nad nimi někdy ~~se~~ člověk, jenž nepamatuje na vlastní dětství, musí se ušklíbnouti, jindy jim prostě nevěří. A tajemství, zmíněná tajemství dětské duše, kde jsou ta? Jedině nepřímo lze je naznačiti a mezi řádky ~~ukáže se~~ukázati jejich ~~stopa~~stopu. Leč nic více, jsouť to tajemství právě tak hluboká

jako ostatní tajemství ~~soustavy sluneční…~~všehomíra, k jejichž pochopení rozum rovněž nepostačuje –

~~Tak~~Takže zůstává již nemnoho dopověděti. ~~Jest to~~A právě jest to tak prosté jako všechno ostatní. Život se pohybuje ve stejných kolejích; jsa na ně jednou zavlečen, tíhne po nich neúprosně dál, byť se i zdálo, že se z nich pořád ~~vymýká~~vymyká a jinými směry stranou uniká. Tyto cesty stranou, to stálé se vymykání, ta tříštka nesená proudem jsou právě oním směrem, jímž osud ~~chce~~vleče nás ~~dovléci~~ k tomu cíli, u jakého chce nás míti. To, co zdá se, že je ~~uniknutí~~uniknutím osudu, to ~~jest~~je s ním největším sblížením; a kdo myslí, že osudu nějak zavzdoroval, vymkl se mu či jinak s sebou naložil, ten právě jen věčný, neúprosný osud naplnil…

Hošík ~~znenáhla~~ začal churavěti. Ne aby popadl ho prudký znatelný záchvat nemoci, na lůžko upoutal a bylo potřeba snad lékaře a lékárny (bez nichž v našem čase vůbec stonati se nedá) – ostatně toho by se mu bylo za nynějších poměrů tak hned nedostalo~~,~~ – nýbrž jeho ~~tupost přecházela~~stav přecházel v jakousi strnulost a jímala ho ~~úžasná~~celková těžká mdloba. V noci se ~~mnoho~~nesmírně potíval. Za to ~~zas~~ovšem zakoušel ony dvojsmyslné narážky. Leč již při nich se nerděl a nestyděl. ~~A~~Ať stalo ~~li~~ se cokoliv, vždy jen bázlivě rozevřel rty a prudce vdechl, jako by při všem už jen měl ten zájem a obavu, aby ho nebili~~.—~~, a vlastně už ani to ne, oddávaje se vůbec jakýmkoli nutnostem.

Chorobnost pokračovala. Jednoho dne nemohl konečně víc slézti z postele. Když ho ráno Pepka budila, zhruba strhnuvši z něho peřinu, rozevřel jen na ni široce oči, zatřásl bradou a nevstával. Pepka jím zatřásla. I ~~povyvstal~~chtěl povstati hoch, leč povyvstav, hned zas klesl, ~~hmátaje~~hmataje rukama kolem sebe po jakési opoře, a jen brada se mu pořád třásla. Bylo to směšné a k zlosti zároveň. Pepku to také konečně dopálilo a chopila se ho a postavila prudce na nohy na podlahu~~,~~ tím způsobem, jakým dřevění panáci ~~ze vzduchu~~ vynešeni rukou komediantovou stavěni bývají na prkna loutkového divadla~~.~~, zprudka a s přiražením. Hošík zamyklal nohama, ~~škubl sebou,~~ zakroutil se a padl naznak na ručky. S vytřeštěnýma ~~zas tak~~ očima díval se tak vzhůru na Pepku, jako by ~~již~~ještě čekal, kdy mu za to nabije, a tou bradou ~~neustál~~neustal potřásati, jako by chtěl říci: Nu, vždyť vidíte, že nemohu~~.~~, ale bijte přec!

Pepka se trochu zarazila, pomohla chlapci vstáti, a přesvědčivši se nanovo, že se chlapec na nohou neudrží, vysadila ho zpátky na postel. Hoch zas hned usnul a ~~zapotil se~~zatonul celý v potu, jako po nesmírném vysílení. –

Jakmile páni vstali, Pepka jim s jakousi ironií oznámila, že hoch není „na place~~,~~“, že ani vstáti nemůže. Pán mlčel, počínaje si, jako by ani neslyšel, ponechav již dávno všechny záležitosti

stran dítěte vůbec na starost své paní. Ta nedobře vyspalá utrhla se na Pepku, zdali to kluk nedělá jen komedii a že by mu v tom případě sama pomohla na nohy. Pepka zavrtěla hlavou. —„Není to s ním opravdu pěkné,“ pravila. Paní se na ni pátravě podívala, a jako byjakoby náhle vzrušena tajnou nadějí, změnila hned mrzutou tvář v přívětivý výraz a pravila: —„Ale jdi?!?!“ Pravila to radostně a jaksi nedočkavě. Hoch nebyl ztrestán za to, že stonal. První dny bylo snadno ošetřiti nemocného. Nechali ho totiž ležeti, nestarajíce se o něho. Neboť co mu dávali, zamítal; nechtěl jísti ani píti, a co by byl chtěl, nedali mu zas oni. Jen za podmáslí jedné chvíle bojácně a chraptivě požádal. Postavili mu ho džbánek podle něho a víczase nebrali k němu pražádného zřetele. Hřmotili jako jindy, neumírňovali se v řeči, nepřevlékali. Nepřevlékali ho, netázali se po jeho potřebách.

Dál to ale bylo hůře. Veškerá životní činnost hochova úžasně zemdlívala. Nebyl si již skoro ničeho vědom, co se týče tělesných potřeb, a byl i jinak tak sláb, že naprosto nemohl vyhověti tomu, co slušnost žádala. Dali pod něho režnou plachtu, sloužící dřív na vůz, a jeho postýlku odšoupla Pepka do nejzadnějšího kouta; šel totiž z něho opravdu puch. Začal pak hošíkA začal vrhnouti a neměl ani sil, aby vůbec hlavu pozvedl, stranou ji naklonil, nýbrž zrovna po bradičce a po prsíčkách stékaly mu řídké zelenavé šlemy. A semknutá maje stále očinka, hlavu nazad vztaženu, ruce na naduřelém břiškubříšku zaťaté, a jsa pak hnisem pokryt, jejž nikdo nestíral, poskytoval trapný, omražujícíomrazující pohled. S hnusem se pakovšem od něho odvraceli domácí lidé.

Hošík alevšak stonal jako dospělý, schopný sebezapření. Vůbec si nestěžoval, slůvka nepronesl o nějakém strádání., jako by věděl, že to tak musí být. Jen někdy jako by se ještě ozvala nějaká potřeba života; krk jal se natahovati, ztěžka rozevřel očinka, zatěkav jima někam do okolí, ústa se mu sešpulila k jakémus žvýkánípolykání a sliny se mu z nich vyronilyronily na bradu. PotomLeč potom zas očka zavřel, dozadu vztáh hlavuklesla mu hlava a na břiškobříško přimkl pěsti, zpět zašed do ponurých svých mrákot.— a sebezapření.

Paní, aby se vyhnula všem nepříjemnostem, nešla vůbec do kuchyně a dala rozevříti v pokoji zabedněné dvéře, vedoucí do síně, aby se nemusilo choditi kuchyní. –

A bylo stále hůř. Jednoho dne přišla zaszase Pepka k paní, oznámila jí, co se děje, a radila, aby byl zavolán lékař. Paní začalapočala se křižovati, k čemu podobné – takové náklady, – leč pak uznala důvody Pepčiny. *Kvůli*, že kvůli lidem je to bylo potřeba; jinak by se ani o tom ona, (Pepka,) nebyla vůbec zmínila; kdož by měl podobně zbytečné drahé ohledy.—

Děcko nejdřívnejdříve bylo omyto, převlečeno, dáno do jiných peřin, jeho postýlka přenešenapřenesena do pokoje. Pepka všechno sama obstarala, činila to se zamhouřenýma očima a dosti dobře, snad vzhledem k tomu, že jí za to paní slíbila nový hedvábník.

Pak povolán lékař.

Poměry ošetření dítěte ~~musily~~musely naň činiti nejlepší dojem. Vše bylo tak čisté a úpravné, domácí lidé pořád obcházeli kolem lůžka něco přinášejíce a odnášejíce, jakoby ~~jedině~~jedině zaujati nemocným, a mladá paní sama podpírala hlavinku hošíka.

Lékař pohlednuv na hocha, zamrkal očima. Pojav ho pak za ručinku, ptal se ho něžně a zvolna:

—„No tak, copak je ti, hošíčku, pověz mně to~~.~~.“

Hošík neodpověděl. Lékař se tázal znova~~,~~ právě tak něžně, ale důrazněji, hladě jeho tvářinky.

—„Co~~,~~?“ vyhrklo z hocha ustrnule.

—„Co je ti, ptal jsem se~~.~~.“

Jedno hošíkovo zalepené očko se pootevřelo a pohledlo s chvatem na lékaře. Rtíky pak začaly se pohybovati, hrdélko se zavlnilo~~,~~ a chraptivý zvuk z něho vyšel, pak pořád ta činnost se jevila, jako by mnoho a mnoho chtěl ~~toho~~ hošík toho napovídati~~, a~~. A konečně jediné jen slůvko místo nekonečné, zdrcující zpovědi přišlo k výrazu. A bylo to nejpřípadnější.

—„Nic~~,~~,“ zažalostnil zpěvným, povýšeným a protrhaným hláskem a semkl zase očinko.

Pepka šťouchla loktem mladší děvečku. Mladá paní pak významně pohleděla na lékaře, zatřásla rameny a ~~šátkem~~ přejela si oči šátkem, jako by chtěla naznačiti, že je to s ním jednak těžké, jednak smutné.

Lékař pak hocha proťukal, poptal se na nějaké okolnosti, zavrtěl hlavou.

—„Všechno je tu marno~~,~~. Takhle do několika dní ~~nevydrží. A~~. Snad můžeme mu předepsati jen něco pro ulehčení~~.~~.“

—„Myslíte~~,~~?“ pravila na to paní jako ulekaně, ale tak chvatně a živě, že asi sama ~~tak~~ si to nepřála. Pak truchlivě svěsila hlavu. Při odchodu podotkl lékař, že víc již ani nemusí přijíti. – Byly pak věci uvedeny do starého pořádku. Čisté ~~prádelko~~prádélko nahraženo starým ~~znečištěným~~znečištěným, bylo použito bývalé staré plachty vozové, pod hlavu místo podušky dán byl žíněný polštář, na němž spával panin pudlík, a nemocný přenesen ~~zas~~zase do kuchyně do nejzazšího kouta. Pro několik dnů není třeba již nijakých zvláštních příprav. Mladá paní klesla ~~pak~~ vysílená na křeslo, vzala hofmanských kapek a čelo dala si tříti kolínskou vodičkou.

~~– Můj Bože, jakých protivenství musí člověk zakoušeti, stále opakovala.~~

Pak vůbec si zakázala veškerou zmínku o děcku, dokud by nebylo něco zvláštního. Co tím zvláštním mínila, neznámo~~…~~.

Zrána přišla zase Pepka k mladé paní. S nastrojenými rozpaky a velice rozvláčně oznamovala jí, že dál nemá náturu, aby byla s nemocným pohromadě. Každý by z toho musel onemocněti. Také nikdo dnes o snídaní nevzal do úst, čeládka mručela.

—„Takový puch z něho jde,“ dodávala šeptem, svraštivši obličej.

Paní pozvedla hlavu vzhůru, vytrvala tak chvíli. Pak se rozčilila z nějakého všeobecného pesimistického stanoviska, přičemž střídavě a jednotvárně kvílela, žehrajíc na osud. Na Pepčině tváři bylo znáti rozhodnutí, že všechno vyslechne až do konce a ostatně že tak učiniti je povinna.

—„Můj Bože, co teda s ním?“ otázala se mladá paní, ku kteréž konečné vlastní otázce ono kvílení mělo býti přípravným úvodem. Pepka pokrčila ramenoma.

—„Tedy již nějak opatř… a jen mě netrap; vy všichni mě tolik trápíte.“

Pepka rozuměla, že se jí to netýče, ani těch všech ostatních, nýbrž že se to vztahuje jedině k hochovi. Proto rameny zas jen pokrčivši, o tom trápení se ani nezmínila a hned odvětila k věci:

—„Ale jak? Tam zůstati nemůže — na žádný pád. A na půdě taky ne,“ připojila chvatně, aby sama předešla tomu, co jistě by mladá paní nyní navrhla. „Nikdo by tam pak spát nemohl. Čeledín by raději odešel, jak se vyjádřil.“

Mladá paní se znovu rozkvílela. Pepka zase ji trpělivě vyslechla.

A celá ta komedie měla býti jen úvodem ku rozhodnutí, jež mladá ženština i Pepka již v mysli dávno měly. Věděly také, co obě navzájem si myslí a jak to dopadne. Leč že to rozhodnutí mohlo míti všeliké nepříjemnosti vzápětí a bylo tak surové a neslýchané, jak obě si byly dobře vědomy, skrývaly je, žádná z nich nechtěla je první vysloviti a nějakou zodpovědnost přejmouti. A tím kvílením o protivenstvích a svízelích života chtěla mladá ženština připraviti náladu a sobě i světu namluviti, že jinak se zde nedá činiti.

Byla hrána ještě chvíli taková komedie. Všelicos navrhovala mladá paní, o čem věděla, že nepřijde vhod a není možné, a Pepka také tvrdošíjně zamítala. Konečně do pláče se dala mladá paní a vzlykajíc pravila k Pepce:

—„Já vím, že jsi moje nejvěrnější služebnice. Budeš již sama nejlíp věděti, co zde dělati, a žádný rozumný ti to nezazlí. Jdi tedy, opatř to podle svého – ať již jsem jednou ušetřena, můj Bože, ušetřena! Já se ti již odměním, vždyť mě znáš.“

Zde mladá paní jednou rukou zakryla si oči a druhou pořád něco zamítala. Pepka ještě postála, pomnula si pihovaté čelo, pocuchala se ve vlasech, jaksi uštěpačně pohlédla

na paní a ~~pak odešla… Byl pak zavolán čeledín a nemocný hošík i s vozovou plachtou i s žíněným polštářem po pudlíkovi přenesen do kůlny. Zde v koutě nastlavše slámy, mu upravili jakési lože. Ještě trochu polštář upravili a hocha přikryli~~odešla.

—Nemocného hošíka i s vozovou plachtou i s žíněným polštářem po pudlíkovi hned nato přenesli do kůlny. Zde v koutě nastlavše slámy, upravili mu jakési lože. Ještě trochu polštář upravili a hocha přikryli.

„Budeš tu ležeti jako král~~,~~“ pravil konejšivě čeledín, spustiv přes bradu proud slin.

—„A teď rychle odtud~~,~~“ pravila a otřásla se Pepka. ~~Pánbůh s námi před něčím takovým.~~

V kuchyni se všechno vymylo a vykouřilo jalovcem, postýlka byla rozebrána a vyhozena. Pepka ~~musila vypiti černé~~musela vypíti hrnek černého kafé s rumem a čeledín vykouřiti aspoň tři fajfky vojanského tabáku za sebou, aby „přišli na ~~jiné myšlenky a spravili si žaludek.~~jinou náturu“. Mladá paní jako by zmládla, vděčně pohlédla na Pepku a zase několikráte význačně ~~pravila~~opakovala, že jí to nezapomene…

Jsi tedy sám, vyhostěn a zavržen, hochu ubohý! Tam, kde jsi býval chloubou a útěchou duše mateřské, nedopřáli ti v strastech ~~tvých~~tebou nezaviněných jiného útulku než v kůlně na slámě. Týrali tě, rvali, posměchem zahrnovali, mořili hladem a bitím, a když jsi klesl pod tolikerými útrapami, ~~smrdíš jim nyní,~~ budíš jejich ošklivost. Proto takto dovršili ~~takto~~ dílo své. Jsi tedy sám, zápase se smrtí a objat mrákotami. Jedinými svědky tvé agonie a tvými těšiteli jsou ~~ti~~ ty neživé, zející předměty, dokola rozestavené. Tu jest tvůj celý svět. A ostatní svět se svými předstíranými zájmy, s tolikerou šalbou a nenávistí, s tolikerým sebevědomím a zlolajnými úmysly, útisky slabých a silných vynášením, se všemi svými snahami podlé troufalosti a zatvrzením srdcí – již s tebou ~~nic~~ nemá nic společného. Teď honosí se a raduje se, že se tě pozbavil, že ~~jim~~tam víc nebudeš překážeti, že nebudeš na závadu pusté smyslnosti. ~~Anděl~~Ale anděl smíru kyne ti v mukách tvých. Spěješ k oné svrchované, vyrovnávající pravdě, jíž ještě nikdo nepřelhal, a ta přinese ti úklid věčný~~.~~ a zadostučinění. Tvá mroucí dušinka nezatouží zpět do oněch kalných míst~~. Sféry~~, neb sféry jiné, nekonečné jasem a blaženstvím, nedozírmo ráje za to ~~jí~~ti kyne. Anděl smíru ti kyne, již ~~jí~~tě jímá ve své ~~perutě~~peruti sladké a konejšivé…

Tento den vůbec podivný měl průběh.

Tento den také ~~podivně~~nezvykle se zakončil.

Nastal jeden z oněch večerů, jež mívají tak mocný vzrušující vliv. Vlastně byl to jen západ slunce, jen několik chvil vzrušujících vlivů. Jako by to bylo po znojné bouři. Množství zjitřených par ~~sehnalo se z říše obzoru a~~ zalilo západní ~~říš~~obzor. Bylo je viděti, jak pobíhají

po obloze~~, jak~~ a kvapem přelévají se přes obzor, jak tvrdě žhnou a ~~takovými jízlivými~~jakýmisi jizlivými, hrozivými tvary ~~vystřelujídští~~ k ztemnělému zenitu. Jako nekonečný vějíř proniká jimi sloup ~~sbíhajícíchřítících~~ se paprsků~~, již zcela vodorovných,~~ a paprsky ty, rozšiřujíce do všech končin oslepující rudou zář, samy ~~pouze~~ zdají se tmavší oproti tomu ~~mžení žířícíchžíření~~ par~~.~~ a nebeských ohňů. Zatím ~~jinéi~~ oblaky~~, co pohybují se~~ mezi zenitem a ~~východním krajemvýchodními kraji~~, dosud ~~zhnědlé a~~ tmavé a zapomenuté, zasaženy byly ohnivým ~~vějířem arozlivem. A~~ pořád není konce impozantnímu ~~šíření světelných rozlivů.~~světelnému závodění. Nové tvary, nové dálavy se osvěcují, již naplněna jsou celá nebesa slávou světla, a prostor země sám zdá se stlačen a sevřen a ustupovati před ~~jedinéjedině~~ zavládnuvším vlivem jeho. ~~— Pouze při zemi dosud jako by nic nebylo ještě zasaženo zapadajícími, zjitřenými paprsky. Jakési~~Tu dole jaksi stísněné pochmurné šero~~, shora pouze oslnivě ozářeno, zde panuje. Dosud označilo se všechno obyčejným vzhledem soumraku, v~~. V něm jednotvárně někde nad cestou víří hmyz, nějaký hovor zcela obyčejně si vede, žáby pustě volají a čísi chechtot urážlivě zní z ústraní. Až náhle, jako bleskem vzedmuto, i šero při zemi ~~zažířilose osvětlilo~~ a ~~povystouplojako by do nekonečna postouplo.~~ Tak význačno vše se jeví! Všechno, všechno ~~tu~~ zažířilo a odlesk ještě sytější, ještě rudší ~~než na nebeskuvšeho~~, odlesk jaksi vzhloubený, utkvěl rázem na všem. Týž hmyz nad cestou, týž člověk, co tu šel, totéž stavení, ~~co tupě ze základu se pozvédaloprve tak nevýznačné~~, všechno zaplanulo a nabylo vzhledu divně mystického. ~~Pak~~I ty zvuky pusté a prázdné, co bylo slyšeti, jako by zdrojem svým povystouply~~, zasvištěly~~ a rozsáhleji ~~zněly a~~zazněly, až vzduch se jimi chvěl. I v ~~samu zem~~samy zemské hlubiny zdá se vnikati světelný rozruch, jaksi ~~jí~~je rozvíraje a ~~zhlubujeodhaluje~~. Buší srdce člověku, zachvacuje se oko, duše se dotkly mystické vlivy… Ale i jinak, ačkoliv se zřetelem docela jiným a malicherným, podivně se skončil tento den. Jako by všechny údaje, ať na nebi, ať na zemi, dosahů velkých i nepatrných, lidí i zvířat se týkajících, téhož byly původu, v témž vlivu vzrušených sil vznikajíce a k nenadálému významu se povznášejíce… Mladá paní ležela v pokoji na pohovce s obvázanou hlavou. Na okna ~~zalehalazalehal~~ právě plnou silou ~~rudá zář, pronikajíceodlesk západu, pronikaje~~ jimi až do nejzazších koutů pokoje. ~~Tu~~A hle, tu přišlo pod jedno okno kuře a hlasitě zakřičelo. Pak znova, mnohem silněji, až sebou mladá paní trhla. Bylo v těch zvucích něco nezvyklého, něco jaksi nezvířecího, čím každý musil se upozorniti. Kuře ~~volalokřičelo~~ pořád, a mělo to ~~již~~ ráz patrného kvílení, ~~zvířecího steskuzvířecí~~ zoufalosti. Paní vyhlédla oknem. Zrovna proti ní na povýšeném drnu stálo kuře mrzáček. Natahujíc krk, potřásajíc křídly s řídce vyniklými brky, ošklivé a rozježené, ono tak křičelo, a ~~ostrásmutná~~ jeho očka proti oknům hleděla. Paní jakási ustrašující nejistota a zmalátnělost jala při křiku ošklivého zvířete. Byl to~~ teď~~ neodbytný,

vyzývavý, na něco urputně upamatující křik. Zařinčela po oknech mladá paní, vzkřikla plašivými zvuky, ale tím více ozývalo se kuře. Přes jeho černý, zježený hřbet svezl se rudý intenzivní odlesk. Jako bronzem zasvítilo tělo ~~mrzáka~~zvířete. A jako by ~~zvířezrovna~~ pocítilo ~~zrovna~~ ten vliv, zamávalo ~~prudce~~ křídly, dokořán zobák rozevřelo. Vyzněl pronikavý vřesk jakéhosi úžasu a hrozby, ze všech nejsilnější. Paní napadlo, že to černé kuře je zvíře tajemné, že jeho křik má věštebnou moc, že ~~věští~~věstí nějaké neštěstí nebo smrt. Popadla ji svrchovaná hrůza. Přišerný byl vskutku zjev kvičícího, osvětleného zvířete ~~mrzáka~~. Ano, hrůza popadla mladou paní a odtrhla se zděšeně od okna. Pak se jí ale náhle zmocnil sžíravý vztek nad vlastní slabostí a drzostí toho tvora. Přivolala ~~děvečky~~kdekoho.

—„Slyšíte~~,~~„“ sípala. „Hned mně toho zmetka chyťte a zařízněte. ~~Nebo~~Pryč s ním ~~praštěte o zem, cokoliv, jen,~~ pryč ~~s ním, pryč!~~ !“

Děvečky se rozběhly za kuřetem. ~~Pořád stejně křičíce~~Stejně se ozývajíc a stejně osvětleno, jako by zvuky i světlo prchaly s ním, ubíhalo ~~kuře~~ před nimi. Chtěly mu nadehnati, zběhlo z jejich kola. Hnaly je kolem stodoly, kolem stohu slámy, kolem hromady dříví, již Pepka po něm sahala, ale uniklo. Vždy uniklo. Zběhlo zpátky na dvůr, zpátky pod okna, stále mrskajíc očima stranou, kde by byla spása. Zvuky a světlo s ním. Zdola přibíhá čeledín. Pod jeho ohromnýma botama duní téměř půda a kožená zástěra mu tluče o ~~kolena~~holinky. Děvečky křičí, jedna se vrátila, aby nadbíhala, jedna přiskočila blíže k čeledínovi, aby kryla ústup stranou. Čeledín sám žene kuře ze všech stran obemknuté úzkou jedinou cestou ke kůlně. Tam je dřevěný přístavek, z něhož kuře jim neunikne. Postřehlo kuře nástrahu, ~~zakrouzlo~~zakleslo celým tělem, zapištělo, prsíčkama schýlilo se k samé zemi a ~~takřka~~jako hádě se po ní plazilo, těkajíc po nějaké záchraně. Již dopadla podle samé jeho hlavy těžká bota čeledínova, čeledín sám s mňouravým radostným vzlykem ~~jejje~~ chytal za konec ~~perutěperuti~~, děvečky přibíhaly v úzkém kruhu a hlasitě se smály. Kuře sebou škublo s napětím všech sil… a hle, zoufale se stísnivši, mohlo vklouznouti pod vrata do kůlny… Ticho tu bylo, šero a samota. Jen zvenčí ~~zaznělzněl~~ sem ~~teď~~ ohlas ~~zaklenízaklení~~, šrámání po vratech, nějaké úrady. Pak bylo slyšeti Pepku.

—„Tam za ním nepůjdem… (pokračováno šeptem~~)…~~). Zítra mrchu také dostanem ~~a konec.~~.“

Všechno se vzdálilo~~.~~ – –

Třesouc se a v uřícení zobáček bezvolně otvírajíc, chvatně tlačilo se kuře od vrat. Slepě prodíralo se mezi nahromaděným papírem, mezi hadry, bednami a dřívím. Dostalo se v nejzazší zákoutí. A pořád necítíc se bezpečným, ~~ještě se~~ ohlédalo se po nějakém jistém útulku. V koutě byla rozhozena otep slámy. Do té slámy rychle zalezlo. Lezlo, vydíralo se na povrch. Náhle radostně zatípalo a bezmezné ulehčení nastalo jeho zvířecímu srdci…

Tak se sešli zas. Stejně žili, stejně trpěli, týmž osudem svedeni. Jsou zas pospolu, aby pospolu dotrpěli. –

V těchto chvílích oživlo rovněž pusté zákoutí. Z lišt vnikal také sem zářivý odlesk večerní. V řady vzdušných světelných veřejí~~, stíny povalů dělených,~~ nastavěla se intenzivní rudá zář. Kam zasáhla, všechno rázem obživlo. Nový svět, fantastické tvary vyvstávaly pod jejím dotekem, nic jí neušlo, nic neopomenuto. Světelné veřeje nabývaly rozměrův~~. Prostor~~, úbory jejich podivně se měnily; prostor zdál se jimi pozvédán, mželo to všady jako kovový ~~poprach. Řadař~~eřavý prach. Celá řada jich ~~postavila se kolmo~~posléze vzestoupila na slaměné lůžko. To nebyla nyní sláma a na ~~slámě neležela~~ slámu nekladla se to tvář v agonii. Byl to zcela jiný, jakýs zářný mystický zjev~~. Kuře právě povylezlo na nahá prsíčka.~~, vpojující se v to zápolení reflexí světla a s nimi se druže. A stále nové ~~světlo proudilo sem~~rudé přívaly draly se tam lištami~~.~~ jako tok vzedmutých vod. Světelné veřeje nabyly konečně nejvyšší své intenzity, krvavě zaplanuly. V jejich stopách ~~nabývalo~~nabylo tu všechno takové kovové určitosti a mrtvá hmota jakoby vzburcována k životu. Slaměné lůžko v koutě vznítilo se ~~tu~~jakýms plamenným oblakem a ~~na~~ v něm andělsky, jako bytost z nebes, zazářila dětská tvář. ~~Ještě výš povylezlo~~Povylezlo kuře, rozhlédlo se, jemně zašvířilo a přitulivši se k dítěti zavřelo blaženě očka. Dítě se pousmálo, jemný vzdech jakéhosi usmíření zalinul z andělských jeho rtů. – Pak světelné veřeje náhle počaly hasnouti. Mystické to oživení rychle ~~pomřelo~~mřelo, rozlehlost prostoru slehla se takřka rázem, ochabla vzrušená síla světla a nastoupilo zase pochmurné strašidelné šero. Byly to zas v kůlně papír, hadry, dříví a staré bedny. ~~Byla~~A byla to v koutě zas jenom pouhá sláma a na ní v agonii dětská bytost s nahýma potřísněnýma prsíčkama, křečovitě se pozvédajícíma, k nimž tulilo se ošklivé černé kuře se zobáčkem ~~do peří zatknutým…~~ němě do peří zatknutým~~Ticho! Matka jde si pro děcko. – Byla hluboká neprůhledná noc. Povstalo tu děcko na lůžku a vidělo v tmě a slyšelo v tichu. To byla ona, již vidělo a slyšelo. Vztáhlo ručinky do tmy, po ní to vztáhlo ručinky. „Maminko! zašeptly mroucí rty zvukem opanovavší svrchované naděje. Ticho… matka děcko si vzala… Kuře se znepokojilo a zatípalo~~…

Ticho! Matka jde si pro děcko. –

Byla hluboká neprůhledná noc. Myši temně drásaly se po kůlně.

Povstalo tu děcko na lůžku. Vidělo v tmě a slyšelo v tichu smrtelných svých mrákot. To byla ona, již vidělo a slyšelo. Vztáhlo ručinky do tmy, po jasném jejím zjevu z temnot vystupujícím vztáhlo ručinky. „Maminko!“ zašeptaly mroucí rty zvukem opanovavší svrchované naděje. Ticho zas; matka děcko si vzala. –

Kuře se znepokojilo, zatípalo a úžeji se přisunulo k mrtvému děcku. – –

Venku se již šeřilo. Byl to zasmušilý, hluboký úsvit ranní blížícího se podzimu. Odrážejíc se od tmavé, zmodralé a ještě nízké oblohy, prosvěcujíc řídkým, jakoby odstřelujícím se leskem z východu a zdola nabírajíc prázdného zasmušilého odstínu, nabyla krajina vzhledu rozervaného mramoru. Tonulo všechno v jakémsi tajuplném olivovém zášeří, jitřními mlhami ovátém. Zařinčel po silnici vůz. A na voze křičí zástup zpitých lidí, mávají rukama a chechtají se. Jedou kamsi na jarmark. Vpředu chlap divě a bez ustání bije do koní a nějaká mladá zpustlá ženština necudně sápe ho za ~~kabát~~oděv. Zmizeli v mlze. – –